

RF.000-75.2011

RADA GMINY
Grodzisko Dolne

UCHWAŁA NR VIII/63/11
RADY GMINY GRODZISKO DOLNE

z dnia 18 maja 2011 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko ww. Programu

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz 1591 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Leżajskiego

Rada Gminy Grodzisko Dolne uchwala co następuje

§ 1.

Uchwala się "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017" wraz z "Prognozą Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017" stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grodzisko Dolne.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE
do uchwały nr VIII/63/11
Rady Gminy Grodzisko Dolne
z dnia 18 maja 2011r.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska, uwzględniając wymagania określone w w/w ustawie. Wykonując ustawowy obowiązek Wójt Gminy Grodzisko Dolne przystąpił do aktualizacji gminnego programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne. „Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017” przedstawia cele, priorytety i kierunki działań dopasowane do obecnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i planów rozwojowych w tym zakresie.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 3 ww. ustawy projekt programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu. Uchwałą Nr 36/84/2010 z dnia 28 września 2010r. Zarząd Powiatu Leżajskiego pozytywnie zaopiniował przedmiotowy dokument. Zgodnie z art. 48 ust. 1, art. 57 ust. 1 pkt. 2 i 58 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie z prośbą o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. projektu programu. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie uzgodnił w zakresie sanitarno – higienicznym odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu programu. Z kolei Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie wyraził opinię iż „Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017” wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym ponownie zwrócono się do powyższych organów o określenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla ww. projektu programu. Po uzyskaniu niezbędnych informacji przystąpiono do opracowania „Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017”. Następnie zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199,

poz. 1227) projekt Programu ochrony środowiska wraz z prognozą oddziaływania na środowisko poddano opiniowaniu przez właściwe organy o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt. 2 i 58 ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy, uzyskując pozytywne opinie.

Projekt Programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne opracowany został z zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu, zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Do przedmiotowych projektów dokumentów nie wniesiono żadnych uwag ani wniosków w terminie określonym w informacji podanej do publicznej wiadomości.

Zgodnie z art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) program ochrony środowiska jest uchwalany przez radę gminy, a następnie realizowany przez organ wykonawczy gminy - Wójta.

Mając powyższe na uwadze oraz pozytywne opinie: Zarządu Powiatu Leżajskiego, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie przyjęcie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017” uznaje się za zasadne.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINA GRODZISKO DOLNE

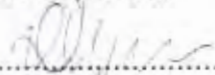
Gmina
Grodzisko Dolne

RADA GMINY
Grodzisko Dolne

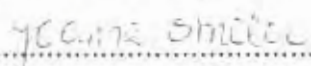
**Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Grodzisko Dolne
na lata 2010-2013,
z perspektywą do roku 2017**

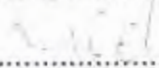
Grodzisko Dolne, sierpień 2010 r.

Zespół autorski:
.....

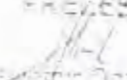
mgr Renata Okrajewska

.....

mgr inż. Joanna Strzelec

.....

inż. Antonina Gad

PREZES

Sławomir Obarcki

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	5
2.1. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ POWIATU LEŻAJSKIEGO.....	6
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY GRODZISKO DOLNE	7
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE.....	7
3.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	7
3.3. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	8
4. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	10
4.1. WARUNKI KLIMATYCZNE.....	10
4.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I OCHRONA PRZYRODY.....	11
4.2.1. <i>Lasy</i>	11
4.2.2. <i>Formy ochrony przyrody</i>	12
4.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	14
4.4. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	16
4.4.1. <i>Wody powierzchniowe</i>	16
4.4.2. <i>Wody podziemne</i>	18
4.4.3. <i>Gospodarka wodno-ściekowa</i>	20
4.5. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	23
4.6. GLEBY.....	24
4.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	25
4.8. WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH.....	28
5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	30
5.1. HAŁAS I WIBRACJE.....	30
5.2. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	31
5.3. GOSPODARKA ODPADAMI.....	32
5.4. TERENY NARAŻONE NA POWÓDŹ.....	33
5.5. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.....	34
6. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM	35
7. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GRODZISKO DOLNE	37
8. STRATEGIA (KRÓTKOTERMINOWYCH) DZIAŁAŃ NA LATA 2010-2013	39
8.1. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	39
8.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	39
8.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	39
8.4. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	39
8.5. OGRANICZENIE HAŁASU I PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	40
8.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.....	40
8.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	40
9. STRATEGIA DŁUGOTERMINOWYCH DZIAŁAŃ DO ROKU 2017	41
9.1. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	41
9.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	41
9.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	41
9.4. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	41
9.5. OGRANICZENIE HAŁASU I PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	41
9.6. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE I DROGOWE.....	41
9.7. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	42
10. REALIZACJA PROGRAMU	43
10.1. SZACUNKOWE KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU.....	43
10.2. ŹRÓDŁA I STRUKTURA FINANSOWANIA.....	43
10.3. WDRAŻANIE I MONITORING „PROGRAMU...”.....	47
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	50
12. SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW	51

1. WSTĘP.

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa Wójt Gminy Grodzisko Dolne zobligowany jest do sporządzania gminnego programu ochrony środowiska (art.17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska - t.j. z 2008 r. Dz. U, Nr 25 poz. 150 z późniejszymi zmianami) i ich aktualizacji co 4 lata (art.14 ustawy poś).

„Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska. Program został uchwalony przez Radę Gminy Grodzisko Dolne w dniu 16.11.2004 r, uchwałą nr XXV/144/04. W 2010 roku przystąpiono do aktualizacji „Programu ...”.

„Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne” przedstawia cele, priorytety i kierunki działań dopasowane do obecnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i planów rozwojowych w tym zakresie.

Program określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w gminie,
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy,
- priorytetowe działania w podziale na krótkoterminowe (lata 2010 – 2013) i długoterminowe (do roku 2017),
- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrody, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, aktywizacji prośrodowiskowej społeczeństwa i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania gminy,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
- uwarunkowania realizacyjne Programu, jego wdrożenie i monitoring.

Szczegółne rozwinięcie Programu stanowi „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013, z perspektywą do roku 2017”.

Niniejsze opracowanie wykonano w Zakładzie Ochrony Środowiska „INWEST-EKO” w Kielcach na zlecenie Wójta Gminy Grodzisko Dolne.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU.

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej Gminy Grodzisko Dolne, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniami zrównoważonego rozwoju Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców. Najważniejsze problemy i cele zawierają następujące, dokumenty krajowe:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

Program uwzględnia również uwarunkowania wojewódzkie i powiatowe wynikające z:

- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2015
- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2019,
- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020,
- Programu ochrony środowiska dla powiatu leżajskiego na lata 2009-2012, z perspektywą do 2016 r.
- Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu leżajskiego.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest **„zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju”**.

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna **zasada zrównoważonego rozwoju**.

2.1. Cele polityki ekologicznej powiatu leżajskiego

Nadrzędny cel „Programu ochrony środowiska dla powiatu leżajskiego na lata 2009-2012, z perspektywą do 2016 r.” został określony jako:

Ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w powiecie leżajskim zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności oraz emisji zanieczyszczeń. Dla realizacji celu strategicznego ogromne znaczenie ma poprawa jakości wody do picia, poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych, ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom oraz prowadzenie edukacji ekologicznej.

Na podstawie analizy aktualnego stanu poszczególnych sektorów gospodarki oraz komponentów środowiska przyrodniczego, jak również w zgodzie z celami ekologicznymi przyjętymi dla województwa podkarpackiego w ramach Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011, przyjęto następujące priorytety ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska w powiecie leżajskim:

Priorytet 1 – Przywrócenie czystości wód powierzchniowych

Priorytet 2 – Redukcja niskiej emisji oraz emisji komunikacyjnej

Priorytet 3 – Ochrona gleb przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolniczych

Priorytet 4 – Ochrona różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo

Priorytet 5 – Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”

Priorytet 6 – Rozwój energetyki odnawialnej

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY GRODZISKO DOLNE.

3.1. Położenie geograficzne

Gmina Grodzisko Dolne leży w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie leżajskim. Administracyjnie gmina graniczy z gminami: Leżajsk od północy, Tryńcza (pow. przeworski) od południowego-wschodu, Białobrzegi (pow. łańcucki) od południowego-zachodu i Żołynia (pow. łańcucki) od zachodu. Powierzchnia gminy wynosi 78,42 km², a w skład gminy wchodzi 10 miejscowości sołeckich.

Przez teren gminy nie przebiegają drogi o znaczeniu krajowym i wojewódzkim. Na obszarze gminy Grodzisko Dolne znajduje się 87,1 km dróg w tym 49,3 km dróg powiatowych i 37,8 km dróg gminnych. Przez wschodnią część gminy przebiega linia kolejowa dla ruchu towarowo – pasażerskiego Przeworsk-Rozwadów.

Pod względem fizyczno-geograficznym północna część gminy Grodzisko Dolne należy do mezoregionu Płaskowyż Kolbuszowski (512.48), natomiast południowa część do Pradoliny Podkarpackiej (512.51), które leżą w obrębie jednostki wyższego rzędu - makroregionu Kotliny Sandomierska (512.4-5) (wg Kondrackiego, 2002 r.). Płaskowyż Kolbuszowski posiada krajobraz równinny o charakterze denudacyjno-peryglacyjnym, posiadającym specyficzny pagórkowaty krajobraz pochodzenia polodowcowego. Jest to kraina rolniczo-leśna.

Gmina Grodzisko Dolne jest jednostką administracyjną o charakterze rolniczym. Użytki rolne stanowią 70 % całkowitej powierzchni, lasy i grunty leśne 23 % powierzchni. Na pozostałe grunty przypada 7 %.

3.2. Sytuacja demograficzna

Gminę Grodzisko Dolne zamieszkuje 8 271 osób (dane UG w Grodzisku Dolnym na koniec 2009 r.). Gęstość zaludnienia średnia dla gminy wynosi 105 osób/km².

Pod względem zaludnienia największą miejscowością jest Grodzisko Górne, najmniej osób zamieszkuje Opaleniska. Rozmieszczenie ludności na terenie gminy przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Gmina Grodzisko Dolne w układzie administracyjnym (stan na 2009 r.)

Sołectwa	Ludność	Powierzchnia (ha)
Grodzisko Dolne	1699	1238
Grodzisko Górne	1973	1853
Grodzisko Dolne-Miasteczko	816	707
Grodzisko Nowe	835	738
Wólka Grodziska	757	628
Zmysłówka	596	1498
Chodaczów	568	381
Laszczyny	394	388
Podlesie	345	250
Opaleniska	288	161

Źródło: Dane UG Grodzisko Dolne

3.3. Sytuacja gospodarcza

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Użytki rolne stanowią 70% powierzchni gminy, przy przeważającym areale gleb bielicowych klasy III i IV. Według klas bonitacyjnych najlepsze gleby posiadają wsie: Chodaczów, Grodzisko Górne i Wólka Grodziska. W gminie jest 1789 gospodarstw, których średnia powierzchnia wynosi 3,2 ha, a działalność rolnicza stanowi dodatkowe źródło utrzymania. Z upraw największą powierzchnie zajmują zboża, w tym pszenica ozima, pszenica jara, żyto, pszenżyto, mieszanki zbożowe. Dużą powierzchnie zajmują łąki trwałe, trawy polowe i ogrody przydomowe. Z roślin przemysłowych największą powierzchnię zajmują owoce i warzywa, buraki cukrowe i ziemniaki. Z produkcji zwierzęcej największe udział ma chów trzody chlewnej i bydła mlecznego.

Gmina Grodzisko Dolne jest słabo rozwinięta gospodarczo. Podstawowym rynkiem pracy jest rolnictwo. Przeważają zakłady małe, zatrudniające do kilku – kilkunastu pracowników. Większe zakłady to:

- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Grodzisku Dolnym
- Spółdzielnia Usług Drogowo-Rolniczych w Grodzisku Dolnym
- Młyn Gospodarczy S.C. w Grodzisku Dolnym
- Kowalstwo Artystyczne - Stanisław Stopyra.

Wg danych GUS w gminie Grodzisko Dolne na koniec 2008 r. w systemie regon zarejestrowanych było 320 podmiotów gospodarczych, w tym 262 dotyczyły osób fizycznych prowadzących działalność. Najwięcej jednostek gospodarczych zajmuje się działalnością handlowo-usługową.

Atutem gminy są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, rozwijanej równoległe z agroturystyką i ekoturystyką. Dotyczy to w szczególności obszarów, objętych prawną ochroną przyrody. Na terenie gminy znajdują się Zmysłowski Obszar Chronionego

Krajobrazu z cennymi obiektami przyrodniczymi, urozmaiconym krajobrazem i kompleksami leśnymi. Obszary chronione stwarzają korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. W gminie zarejestrowane są 2 gospodarstwa agroturystyczne. W ostatnim czasie powstało również kilka ekologicznych plantacji orzecha włoskiego i czarnej porzeczki. Największą atrakcją turystyczną gminy jest zbiornik wodny „Czyste” z wydzielonym kąpieliskiem strzeżonym, który stanowi doskonale miejsce do wędkowania i letniego wypoczynku dla mieszkańców i turystów. Znajduje się również oznakowany niebieski szlak rowerowy historyczno-przyrodniczy: Grodzisko Dolne-Laszczyzny-Opaleniska-Zmysłówka-Podlesie-Grodzisko Dolne o dł. ok. 28 km.

Władze Gminy prężnie działają w kierunku promowania turystycznego regionu oraz w kierunku pozyskiwania środków finansowych na rozwój gminy.

Gmina Grodzisko Dolne już od kilkunastu lat aktywnie i z powodzeniem promuje lokalną kulturę ludową we własnym środowisku, powiecie, województwie i kraju. Tradycje muzyczne kultywuje Kapela Ludowa i Zespół Regionalny „Grodziszczoki”, Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy „Laszczyńska” i Orkiestra Dęta.

Gmina jest miejscem działalności licznych organizacji i stowarzyszeń, aktywnie wspierających i propagujących grodziską kulturę i tradycję. Do najaktywniejszych stowarzyszeń należą: Kobiety Gminy Grodzisko Dolne, Turki Grodziskie, Missio Misericordiae, Ziemia Grodziska. Gmina jest współorganizatorem wielu imprez plenerowych, które przyciągają do Grodziska rzesze widzów z całej Polski. Do ważniejszych należą: Ogólnopolska Parada Straży Wielkanocnych „Turki”, Spadochronowe Mistrzostwa Podkarpacia w Celności Lądowania, Regionalny Kongres Misyjny, Dni Grodziska, Regionalny Przegląd Sikawek Strażackich.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne zachowały się obiekty dziedzictwa kulturowego o dużej wartości historycznej i architektonicznej. Najbardziej charakterystycznym elementem środowiska kulturowego są kapliczki przydrożne. Zabytkiem sakralnym jest zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Barbary w Grodzisku Dolnym.

Teren Gminy Grodzisko Dolne od wielu lat pozostaje w zainteresowaniu archeologów. Na jej obszarze dokonano ciekawych odkryć archeologicznych. Prowadzone w 1996 roku liczne prace wykopaliskowe oraz badania, potwierdziły ślady bytności człowieka z okresu neolitu i brązu. Odkryto ślady osadnictwa sprzed ponad 11 tysięcy lat, co należy do rzadkości w skali ogólnopolskiej.

4. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

4.1. Warunki klimatyczne

Klimat gminy Grodzisko Dolne związany jest z ukształtowaniem powierzchni i podziałem fizjograficznym. Tereny doliny Sanu i Wisłoka charakteryzują się mniej korzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi. Tereny te stanowią rynny spływu chłodnego i wilgotnego powietrza. Przeciwiństwem stanowią tereny Płaskowyżu Kolbuszowskiego, terasy wysokiej, gdzie panują korzystne warunki termiczno-wilgotnościowe.

Klimat obszarów leśnych tzw. mezoklimat lasów zależy od warunków topograficznych, które przekształcone są przez szatę roślinną. Amplitudy dobowe i wilgotności są tu małe, spada także prędkość wiatru. Zjawiskiem charakterystycznym mogą być wiatry lokalne powstające na skutek różnicowania w nagrzewaniu brzegów lasu. Z terenów otwartych, nagrzanych, następuje konwersja ciepłego powietrza, a w jego miejsce napływa chłodne powietrze z terenów zacienionych.

Klimat obszaru gminy Grodzisko Dolne charakteryzuje się średnią roczną temperaturą $7,5^{\circ}\text{C}$. Najniższe temperatury występują tu w styczniu i lutym: $-4,5^{\circ}\text{C}$, natomiast najwyższe w lipcu: $18,5^{\circ}\text{C}$.

Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych oscylują w granicach 670 mm i rozkładają się one nierównomiernie w ciągu roku. Najwięcej opadów występuje w miesiącach letnich (lipiec), a najmniej zimą (styczeń, luty). Na okres wegetacyjny przypada ponad 64% sumy rocznej opadu, co stanowi około 430 mm. Jest to czynnik korzystny z punktu widzenia potrzeb rolnictwa. Długość okresu wegetacyjnego kształtuje się między 210 a 220 dni. Pokrywa śnieżna zalega około 60 dni w roku. Okolice Grodziska położone są na szlaku katastrofalnych burz gradowych.

Średnia roczna prędkość wiatru wynosi tu od 2,3 do 2,7 m/s. Na omawianym obszarze notuje się przewagę wiatrów kierunku zachodniego (21,8%), południowo-zachodniego (14,9%) i południowo-wschodniego (12,3%), najrzadziej notuje się wiatry z kierunku północnego.

4.2. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

4.2.1. Lasy.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne lasy zajmują 23,2 % powierzchni – 1 820 ha. Lasy państwowe zajmują powierzchnię 1296,8 ha i zarządzane są przez Nadleśnictwo Leżajsk – Leśnictwo Zmysłówka (wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnicu).

Większy kompleks leśny znajduje się w południowo-zachodniej części gminy. Wśród siedlisk dominują lasy mieszane świeże, wilgotne bory mieszane świeże oraz bory świeże. Lasy kompleksu Zmysłówka zajmują siedliska lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego, wilgotnego boru mieszanego świeżego i boru wilgotnego. Przeważają lasy sosnowe i mieszane, z udziałem dębu, buku i grabu.

Niektóre fragmenty lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego o charakterze pierwotnym chronione są w rezerwacie „Zmysłówka”. W drzewostanie znajdują się liczne egzemplarze okazałych dębów, buków i modrzewi o pomnikowych wymiarach.

W strukturze wiekowej dominują drzewostany powyżej 50 lat.

Lasy pełnią wielorakie funkcje: ochronną - polegającą na dodatkim oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, produkcyjną - dostarczającą surowca drzewnego, owoców leśnych, ziół oraz społeczną - przede wszystkim jako teren dla rekreacji i turystyki. Lasy korzystnie oddziałują na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą.

Równie ważnym elementem przyrody są zasoby zwierzyny łownej. Najliczniejsza jest sarna, mniej liczne są dziki, kuny, borsuki, jelenie. W ostatnich latach zaczął pojawiać się jenot. Na terenach otwartych występują zające, bażant, kuropatwy.

Ważnym elementem szaty roślinnej są również zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawują gminy. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich, zakładanie zadrzewień i parków. Do tego celu nadaje się praktycznie każdy wolny fragment terenu użyteczności publicznej lub nieruchomości prywatnych. Zauważa się jeszcze wiele obszarów w gminach nie użytkowanych, szpecących chwastami, zaśmieceniem. Zagospodarowanie ich z wykorzystaniem drzew, krzewów, a nawet kwiatów, poprawiłoby

niewątpliwie estetykę otoczenia, wzbogaciło środowisko przyrodnicze i urozmaiciło krajobraz. Działania w tej mierze zależą jednak od inicjatywy społeczności lokalnej.

W przypadku obszarów leśnych daje się zaobserwować utratę naturalnego charakteru drzewostanu na rzecz szybciej rosnących monokultur sosnowych. Może skutkować to obniżeniem odporności drzewostanów oraz zwiększeniem ich podatności na czynniki chorobotwórcze.

W lasach prywatnych zagrożeniem jest rozdrobnienie kompleksów. Powoduje to przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje zwierząt.

Dla lasów ogólnymi zagrożeniami są: pożary, kradzieże drewna, zaśmiecanie ich w pobliżu terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i dróg. Niewystarczająca jest także ilość i jakość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów.

4.2.2. *Formy ochrony przyrody.*

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w obszarze szczególnie atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych.

Program NATURA 2000, Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 ma na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich UE poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Podstawy prawne do jej tworzenia stanowią:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory tzw. „Siedliskowa”, stanowiąca podstawę do wydzielenia Specjalnego Obszaru Ochrony - SOO,
- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „Ptasia” na podstawie której tworzy się Obszar Specjalnej Ochrony - OSO.

Obszary wytypowane do ochrony w ramach systemu Natura 2000 mają na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny na ich obszarze. Ochrona bioróżnorodności w tej sieci będzie realizowana na podstawie planów ochrony, których ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasów itp.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie znajduje się obszary Natura 2000. Obszary takie zlokalizowane są na terenach gmin sąsiadujących z omawianym obszarem.

Obszary przyrodnicze prawnie chronione. Gmina Grodzisko Dolne położona jest w obszarze atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Na terenie gminy wielkoprzestrzennym systemem ochrony przyrody objęto cenne przyrodniczo tereny jako *Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu*. Znajduje się on w południowo-wschodniej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego i obejmuje fragment doliny Wisłoka. Na terenie gminy Grodzisko Dolne zajmuje obszar o powierzchni 3 900 ha i obejmuje tereny rolnicze oraz obszary leśne. Na tarasach fluwioglacjalnych występują bory sosnowe i mieszane oraz torfowiska i łąki. W starorzeczach rosną łęgi olszowo-jesionowe i wierzbowo-topolowe, spotyka się także szuwały oczeretowo-trzcinowe i mallowe, ponadto pięłne łąki ostrożeńowe. Występujące tu gatunki chronione to: goździk piaskowy i pyszny, kruszczyk szerokolistny, widłaki, grzązel żółty, grzybienie białe, podkolan biały, barwinek pospolity. Krajobraz obszaru ma charakter rolniczy z płatami lasów.

Prawną ochroną przyrody w granicach gminy Grodzisko Dolne objęty jest *rezerwat leśny „Zmysłówka”*. Został utworzony w 1953 r. na powierzchni 2,44 ha. Rezerwat leży na Płaskowyżu Kolbuszowskim na wysokości 215-225m n.p.m. Ochroną objęty jest fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego, o cechach zespołu naturalnego, w drzewostanie znajdują się liczne egzemplarze okazałych dębów, buków i modrzewi o pomnikowych wymiarach.

Na omawianym terenie występują następujące zarejestrowane *pomniki przyrody*:

- 7 modrzewi polskich wieku około 150 lat występujących na terenie rezerwatu „Zmysłówka” w miejscowości Zmysłówka, utworzony w 1978 r.,
- lipa wieku około 150 lat, w miejscowości Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984 r.,
- lipa wieku ponad 100 lat, w miejscowości Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984 r.

W wyniku zagospodarowywania przez ludzi nowych, dotychczas otwartych terenów, następuje ich fragmentaryzacja i przerwanie ciągłości istniejących układów, decydujących o zachowaniu równowagi przyrodniczej. Szczególnie dobrze to widać w przypadku budowy nowych ciągów komunikacyjnych, napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia oraz tworzenia obszarów zwartej zabudowy,

4.3. Powietrze atmosferyczne.

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest obecnie jednym z realizowanych priorytetowych kierunków ochrony środowiska. Dla poprawności wykonania tego zadania konieczne jest prowadzenie monitoringu powietrza. Pozwala to na badania i ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza. Informacje uzyskane w ramach funkcjonowania systemu monitoringu są podstawą do identyfikowania zagrożeń i podejmowania działań zmniejszających stopień zanieczyszczenia powietrza. Proces rozchodzenia się zanieczyszczeń w atmosferze uzależniony jest od warunków meteorologicznych, stąd nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia.

W województwie podkarpackim wstępną ocenę jakości powietrza i klasyfikację stref przeprowadza się ze względu na:

- ochronę zdrowia ludzi i dotyczy: SO_2 , NO_2 , pyłu zawieszonego PM_{10} , As, Cd, Ni, Pb, CO, BaP, C_6H_6 , i O_3 ,
- ochronę roślin i dotyczy: SO_2 , NO_x i O_3 .

Od 2007 roku na potrzeby prowadzenia pomiarów i wykonywania ocen rocznych w zakresie SO_2 , NO_2 , NO_x , CO, benzenu, pyłu zawieszonego PM_{10} , metali i benzo(a)pirenu zawartych w pyłe PM_{10} , województwo podkarpackie podzielone zostało na dziewięć stref. Gmina Grodzisko Dolne należy do strefy tarnobrzesko-leżajskiej.

W 2008 roku pomiary pyłu zawieszonego PM_{10} prowadzone były w województwie podkarpackim na szesnastu stacjach pomiarowych. Strefa tarnobrzesko-leżajska zaliczona została do klasy C. Istnieje zatem obowiązek opracowania naprawczego Programu Ochrony Powietrza w zakresie PM_{10} .

Analiza pyłu zawieszonego PM_{10} pod kątem zawartości metali ciężkich (arsenu, kadmu, niklu i ołowiu) w kryterium ochrony zdrowia, wykonywana w 2008 roku na dziewięciu stanowiskach pomiarowych na terenie województwa podkarpackiego nie wykazała przekroczenia wartości docelowych, co pozwoliło na zakwalifikowanie wszystkich stref województwa do klasy A. Nie notowano również przekroczeń dopuszczalnego poziomu średniorocznego ołowiu.

W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2008 w zakresie benzo(a)pirenu strefa tarnobrzesko-leżajska zaliczona została do klasy C. Konieczne jest zatem opracowanie naprawczego Programów Ochrony Powietrza w zakresie benzo(a)pirenu dla tej strefy.

Badania jakości powietrza w roku 2008 w odniesieniu do SO₂, NO₂, CO w kryterium ochrony zdrowia, wykazały niskie wartości stężeń nieprzekraczające wartości dopuszczalnych, co pozwoliło na zakwalifikowanie wszystkich stref województwa do klasy A.

W ocenie jakości powietrza za rok 2008, w kryterium ochrony zdrowia, w zakresie benzenu wszystkie strefy zakwalifikowane zostały do klasy A.

Na podstawie wyników badań w ocenie rocznej za rok 2008, w zakresie SO₂ i NO_x, w kryterium ochrony roślin, wszystkie strefy województwa podkarpackiego zaliczone zostały do klasy A.

W roku 2008 dotrzymany został w województwie podkarpackim poziom docelowy ozonu w kryterium ochrony zdrowia oraz w kryterium ochrony roślin, województwo zakwalifikowano do klasy A.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla. Znaczny wpływ na jakość powietrza ma emisja ze środków transportu. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze.

Znaczny wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają również lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasilczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność.

Największymi emitentami zanieczyszczeń do powietrza zlokalizowanymi na terenie gminy są:

- kotłownie indywidualne w gospodarstwach domowych opalane w większości węglem kamiennym,
- niezmodernizowane kotłownie przy obiektach użyteczności publicznej,
- komunikacja.

4.4. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

4.4.1. Wody powierzchniowe.

Główną rzeką gminy jest Leszczyńska wraz z dopływami, będąca lewobrzeżnym dopływem rzeki Wisłok (lewobrzeżny dopływ Sanu), która przepływa w południowej części gminy (teren sołectwa Chodaczów). Rzeką Leszczyńską przepływa przez teren całej gminy z kierunku północnego zachodu na południowy wschód i wpada do rzeki Wisłok poza terenem gminy Grodzisko Dolne. Długość potoku Leszczyńska wynosi 16,3 km. Na odcinku 12,6 km potok został uregulowany. Ponadto na terenie gminy jest około 35 km otwartych rowów melioracyjnych założonych w różnych okresach.

Rzeka Wisłok na odcinku przepływu przez tereny gminy Grodzisko Dolne ma charakter doliny z licznymi meandrami. Wysokie stany występują w okresie wiosennym i letnim, spowodowane są one roztopami (wiosna) i intensywnymi opadami letnimi przypadającymi na miesiące czerwiec i lipiec. Minimalne stany wód przypadają na miesiące wrzesień i październik. W okresie wysokich stanów wody Wisłoka występują z koryta i zalewają część swej doliny.

W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Na terenie gminy zlokalizowane są 3 zbiorniki retencyjne:

- „Czyste” w Grodzisku Dolnym o powierzchni 8,05 ha i pojemności 100,6 tys. m³, zasilany doprowadzalnikiem z potoku Leszczyńska i rowu melioracyjnego. Zbiornik pełni funkcję retencyjno-rekreacyjną.
- „Grodzisko Górne” o powierzchni 0,55 ha i pojemności 5 tys. m³, usytuowany na rzece Leszczyńska w Grodzisku Górnym.
- „Wólka Grodziska” - o powierzchni 0,41 ha i pojemności 3,70 tys. m³, usytuowany na rzece Leszczyńska. Zbiornik znajduje się w miejscowości Wólka Grodziska.

Ponadto na terenie gminy występuje ponad 20 oczek polodowcowych (jeziorek) częściowo zamulonych.

Zbiorniki małej retencji są niezbędne dla utrzymania poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza, czy powódź. Są również wykorzystywane dla celów rekreacyjnych, podnoszą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną terenów przyległych, mogą być także wykorzystane dla celów energetycznych. Zbiorniki retencyjne wzbogacają bioróżnorodność

przez renaturalizację i rehabilitację ekosystemów. Wpłyną wydatnie na poprawę bilansu wodnego.

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej jest wynikiem wieloletnich prac Wspólnot Europejskich zmierzających do lepszej ochrony wód poprzez wprowadzenie wspólnej europejskiej polityki wodnej. Zobowiązuje państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych w myśl zasady zrównoważonego rozwoju i osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 roku i dotyczy:

- zaspokojenia zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu,
- promowania zrównoważonego korzystania z wód,
- ochrony wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie ekologicznym,
- poprawy jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka,
- zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych,
- zmniejszenia skutków powodzi i suszy.

Zapisy RDW wprowadzają system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód opracowywane zostaną plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz program wodno-środowiskowy kraju.

Plan gospodarowania wodami zawiera ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, obejmujący w szczególności:

- wykaz jednolitych części wód powierzchniowych, wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych,
- wykaz jednolitych części wód podziemnych.

Program wodno-środowiskowy kraju określa podstawowe i uzupełniające działania zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód w poszczególnych obszarach dorzeczy. Wszystkie działania zostały zidentyfikowane, zebrane i opracowane dla każdej scalonej jednolitej części wód.

W 2008 r. w województwie podkarpackim, w ramach monitoringu wód powierzchniowych, wykonane zostały badania w 105 punktach pomiarowo-kontrolnych położonych w 80 jednolitych częściach wód. Zakres badań obejmował wskaźniki fizykochemiczne, chemiczne i biologiczne, w zależności od rodzaju prowadzonego monitoringu. Program pomiarowy ustalony został w oparciu o będące wówczas w fazie projektu rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz rozporządzenia dotyczące wód użytkowych.

Badania realizowane były w zakresie monitoringu diagnostycznego i operacyjnego, poszerzonego o wskaźniki do oceny wód przeznaczonych do bytowania ryb, zaopatrzenia ludności w wodę pitną, celów rekreacyjnych, na obszarach chronionych oraz na wodach objętych programem badań polsko-ukraińskiego monitoringu granicznego

Na terenie gminy Grodzisko Dolne wody powierzchniowe nie są monitorowane. Monitoringiem objęta jest rzeka Wisłok (punkty monitoringowe poza terenem gminy). Rzeka na omawianym obszarze wykazuje umiarkowany stan ekologiczny.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych.

4.4.2. Wody podziemne.

Teren gminy Grodzisko Dolne jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, które są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Wody podziemne o znaczeniu gospodarczym występują w utworach czwartorzędowych. Wody w utworach trzeciorzędowych mają niewielkie znaczenie użytkowe i wyłącznie lokalny charakter. Występowanie poziomów wodonośnych jest ściśle uzależnione od budowy geologicznej i tektoniki starszego podłoża. Na terenie gminy wody podziemne z utworów czwartorzędowych częściowo objęte są ochroną jako Główny Zbiorniki Wód Podziemnych GZWP nr 425 Stalowa Wola-Rzeszów-Dębica. Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów (*Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne – t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późniejszymi zmianami*).

Często poziomy czwartorzędowe nie są izolowane od powierzchni terenu warstwą utworów nieprzepuszczalnych. Istnieje zatem duże ryzyko narażenia tych wód na wpływy zanieczyszczenia antropogenicznego. Zasoby wód podziemnych w gminie związane są bezpośrednio z infiltracją wód opadowych oraz z dolinami rzecznyymi, a przez to narażone na kontakty z zanieczyszczonymi wodami rzek.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń. Celem monitoringu

jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o ilości i stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych ukierunkowanych na osiągnięcie dobrego stanu wód, a także na potrzeby wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej.

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na poziomie krajowym (sieć krajowa) oraz w sytuacjach uzasadnionych specyficznymi potrzebami regionu, także w sieciach regionalnych. Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), stanowiące określoną objętość wód podziemnych, występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Wyróżnia się następujące formy monitoringu JCWPd: monitoring stanu chemicznego i monitoring stanu ilościowego.

W granicach administracyjnych województwa podkarpackiego znajduje się siedem jednolitych części wód podziemnych. Żadna z wymienionych JCWPd nie ma statusu zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu. W związku z powyższym badania stanu chemicznego wód podziemnych prowadzone są tu tylko w sieci monitoringu diagnostycznego. Zgodnie z ustalonym harmonogramem, cykl badań obejmujący sieć punktów pomiarowych monitoringu diagnostycznego, został przeprowadzony w 2007 r. Ocena jakości wód podziemnych, z tego okresu, dla poszczególnych punktów pomiarowych, została przedstawiona w raporcie „Stan środowiska w województwie podkarpackim w latach 2000-2007”. Kolejne badania chemizmu wód podziemnych, w ramach monitoringu diagnostycznego, zaplanowane są na 2010 r.

Badania i klasyfikację wód podziemnych wykonał Państwowy Instytut Geologiczny przy koordynacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ocena stanu wód podziemnych za rok 2008 dokonana została na podstawie nowego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896). Rozporządzenie to dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz dyrektywy 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne monitoring wód podziemnych nie jest prowadzony. Jakość wody podziemnej jest stale kontrolowana na ujęciach komunalnych przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

4.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa.

Głównym przepisem prawa, odnoszącym się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa - Prawo wodne. Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zakładają też zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych. Taki system gospodarowania oznacza całościowe spojrzenie na tworzenie się zasobów wodnych, możliwość ich wykorzystania i wszelkie procesy zachodzące w zlewni. Sprzyjać temu winna polityka ekologiczna państwa, która będzie ukierunkowana na przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie między innymi odpowiednich źródeł poboru wody. Zgodnie z ustawą Prawo wodne korzystanie z zasobów wodnych nie może powodować pogorszenia stanu ekologicznego wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzania szkód.

Teren gminy Grodzisko Dolne jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, która stanowi główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Do zbiorowego zaopatrzenia wykorzystywane są wody poziomu czwartorzędowego. Pobór wody na potrzeby wodociągu grupowego odbywa się z trzech ujęć o łącznej wydajności $Q_{maxh}=185,3 \text{ m}^3/h$:

- ujęcie „Grodzisko”, w skład którego wchodzi 5 studni wierconych (1 studnia nieeksploatowana) zlokalizowanych na terenie pól uprawnych wsi Grodzisko Górne, w północnej części tej miejscowości i północnej części gminy. Łączna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi $Q_{maxh}=185,3 \text{ m}^3/h$.
- ujęcie „Zmysłówka”, w skład którego wchodzi 2 studnie głębinowe (pracujących przemiennie) położone na granicy zabudowy wsi Zmysłówka i pól uprawnych, w centrum tej miejscowości, w południowo-zachodniej części gminy. Wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi $Q_{maxh}=15,3 \text{ m}^3/h$.
- ujęcie „Żołyńia” w skład którego wchodzi jedna studnia głębinowa o wydajności eksploatacyjnej $Q=15,0 \text{ m}^3/h$, zlokalizowana przy rozproszonej zabudowie osady Grabnik w gminie Żołyńia, przy granicy z gminą Grodzisko Dolne w jej południowo-zachodniej części. Obecnie ujęcie to nie jest eksploatowane i stanowi ujęcie awaryjne dla gminy.

Woda jest pobierana dla zaopatrzenia mieszkańców i obiektów położonych na terenie następujących miejscowości:

- Gmina Grodzisko Dolne: Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne, Wólka Grodziska, Zmysłówka, Grodzisko Nowe, Chodaczów, Laszczyny, Opaleniska, Podlesie
- Gmina Trynca: Gniewczyna Tryniecka i Gniewczyna Łącucka (zabudowania przy granicy z gminą Grodzisko Dolne)
- Gmina Leżajsk: Chałupki Dębniańskie (zabudowania przy granicy z gminą Grodzisko Dolne).

Woda na potrzeby wodociągu komunalnego jest dobrej jakości nie wymagającej uzdatniania.

Długość sieci wodociągowej wynosi 90,42 km, przyłączy prowadzących do budynków 70,53 km, a liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej – 2 227 [szt.]. Obecnie gmina jest w 100 % zwodociągowana. W roku 2009 pobór wody z ujęć wyniósł 237,4 tys. m³.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne zlokalizowana jest jedna gminna biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 400 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Leszczynka. Oczyszczalnia znajduje się w południowo-wschodniej części miejscowości Grodzisko Dolne. Kanalizacja obejmuje miejscowości znajdujące się w północno-zachodniej i centralnej części gminy: Wólka Grodziska, Grodzisko Górne, Grodzisko Dolne-Miasteczko i Grodzisko Dolne.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi – 65,1 km, przykanaliki prowadzące do budynków 17,29 km. Ilość przyłączy 955 [szt.]. Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych do odbiornika w 2009 r. wyniosła 82,2 tys. m³.

Na terenie gminy występuje kilka przydomowych oczyszczalni ścieków o pojemności do 7,5 m³/d. Pozostałe gospodarstwa w miejscowościach, w których nie ma kanalizacji posiadają zbiorniki bezodpływowe (szamba), nie zawsze szczelne. Na terenie gminy zinwentaryzowanych jest 698 szamb. W miarę rozbudowy sieci kanalizacji będą kolejno przejmowane ścieki z poszczególnych zlewni (sołectw) i likwidowane w ten sposób „dzikie” miejsca wprowadzania ścieków sanitarnych do środowiska.

Planuje się budowę sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami dla miejscowości Grodzisko Nowe i Chodaczów. Ścieki odprowadzane będą do oczyszczalni ścieków w Chodaczowie. Projekt zakłada wykonanie mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o wydajności $Q_{dsr}=340\text{m}^3/\text{d}$ opartej na tzw. reaktorach porcjowych w układzie SBR. Na terenie oczyszczalni pozostawia się również rezerwę terenu pod rozbudowę oczyszczalni w przyszłości do wydajności $Q_{dsr}=940\text{m}^3/\text{d}$. Kolektor zrzutowy oczyszczonych ścieków do

odbiornika będzie zlokalizowana na terenie działek w miejscowości Chodaczów oraz na gruntach miejscowości Gniewczyzna Tryniecka gm. Trynieszka powiat Przeworsk. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych będzie rzeka Wisłok. Rozpoczęcie budowy planowane jest w 2010 r.

W celu wypełnienia zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej, w części dotyczącej dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, został sporządzony przez Ministra Środowiska, a następnie zatwierdzony przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r., Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK z 2005r.), który określa plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, jaki musi zostać zrealizowany, aby osiągnąć wymagane efekty ekologiczne.

Planowana inwestycja polegająca na budowie oczyszczalni ścieków w Chodaczowie wraz z siecią kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Grodzisko Nowe i Chodaczów jest związana z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej w gminie oraz spełnienie wymagań związanych z art. 43 ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z póź. zm.), w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych.

Aglomeracja Grodzisko Dolne została ujęta w Załączniku 4 Aktualizacji KPOŚK z 2005 roku jako Aglomeracje o RLM $\geq 2000 < 15000$ w których oczyszczalnie ścieków osiągną efekt ekologiczny zgodny z wymaganiami prawa w latach 2014-2015. Niniejszy dokument stanowi wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych do 2015 r.

Aglomeracja Grodzisko Dolne i inwestycje wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych, zostały ujęte również w Załączniku 1 Aktualizacji KPOŚK z 2009 roku jako **Aglomeracja priorytetowa dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego.**

W przyszłości planowane jest wykonanie kanalizacji i podłączenie do oczyszczalni pozostałych miejscowości: Laszczyny, Opaleniska, Zmysłówka i Podlesie. Na terenie miejscowości Laszczyny podczas budowy systemu kanalizacji sanitarnej powstaną 4 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Przydomowe oczyszczalnie powstaną w związku z problemami w terenie z podłączeniem kanalizacji sanitarnej oraz z nieopłacalnością podłączenia tych gospodarstw do kanalizacji. Oczyszczalnia w Chodaczowie przejmie ścieki przyjmowane do oczyszczalni w Grodzisku Dolnym, która przeznaczona jest do likwidacji w przeciągu około 10 lat.

Na realizację tych przedsięwzięć przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko i wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach RPR.7624/3/07 z dnia 18.06.2008 r. na budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, RPR.7624/3/09 z dnia 29.06.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej oraz RPR.7624/8/09 z dnia 31.07.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej.

4.5. Zasoby surowców mineralnych.

Teren gminy Grodzisko Dolne położony jest poza zasięgiem intensywnej gospodarki górnictwo-przemysłowej.

Na terenie gminy znajdują się złoża rozpoznane szczegółowo znajdujące się w Bilansie zasobów kopalin w Polsce:

Złoża gazu ziemnego:

- „Żołynia-Leżajsk-1” – o zasobach wydobywalnych 861,64 mln m³, złożo eksploatowane
- „Grodzisko Dolne” – o zasobach wydobywalnych 142,33 mln m³, złożo eksploatowane
- „Chałupki Dębniańskie” – o zasobach wydobywalnych 208,66 mln m³, złożo eksploatowane.

Złożo piasków:

- „Laszczyń” – piaski o zasobach 117 tys. ton – wydobyte w 2009 r. - 877 ton.

Nazwa złoża i	2007	2008	2009
<i>Złożo piasku „Laszczyń” (nr koncesji) Oś.Π.7512/95</i>			
- ilość	932,0 Mg	1233,0 Mg	877 Mg
- opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	251,64 zł	340,33 zł	252,58 zł
<i>Złożo gazu ziemnego „Żołynia-Leżajsk” (nr koncesji) 101/94</i>			
- ilość	1 674,886 tys m ³	2 301,084 tys m ³	7 918,579 tys m ³
- opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	5 416,58 zł	7 593,58 zł	26 748,94 zł
<i>Złożo gazu ziemnego „Grodzisko Dolne” (nr koncesji) 17/2008</i>			
- ilość	-	-	1 817,513 tys m ³
- opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	-	-	6 139,80 zł

W ostatnich latach podjęte zostały działania zmierzające do ukrócenia tzw. „dzikiej” eksploatacji kopalin oraz eliminowania jej z terenów rolniczych i leśnych. W wyniku takiej eksploatacji następuje dewastacja powierzchni ziemi, wynikająca z nieuporządkowanego wydobycia przez miejscową ludność. Wyrobiska te najczęściej są niewielkie, lecz stanowią

duże zagrożenie środowiska. Są one często miejscem tworzenia się nielegalnych wysypisk śmieci.

Obecnie eksploatowane tereny powinny posiadać opracowaną dokumentację geologiczną wraz z podanym kierunkiem rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Pozwala to zminimalizować ujemne skutki wydobycia na środowisko naturalne.

4.6. Gleby.

Użytki rolne stanowią 70% powierzchni gminy, przy przeważającym areale gleb bielcowych klasy III i IV. Według klas bonitacyjnych najlepsze gleby posiadają wsie: Chodaczów, Grodzisko Górne i Wólka Grodziska.

Na obszarze gminy typami gleb najczęściej występującymi są: gleby pseudobielcowe, gleby brunatne wyługowane i kwaśne, mady oraz gleby piaskowe różnych typów genetycznych. Koncentrują się po stronie wschodniej i zachodniej potoku Leszczyńka, w obszarach wyżej położonych. Obejmują one wierzchowiny, stoki, spłaszczenia stokowe częściowo wchodząc w dna dolin.

W gminie Grodzisko Dolne gleby kwaśne i bardzo kwaśne stanowią 78% użytków rolnych. W dolinie Leszczyńki występują mady o łagodniejszym odczynie słabo-kwaśnym pH 5,5. Wytworzone są one z pyłów zwykłych i ilastych, porośnięte są łęgami oraz na pyłach wodnego pochodzenia grądami. Są to gleby okresowo podmokłe.

W obrębie Doliny Wisłoka dominują gleby typu mad rzecznych. Wzdłuż doliny ciągną się nieprzerwanym pasmem mady lekkie, średnie, oraz ciężkie. Procesy glebotwórcze rozwinęły się tutaj w warunkach znacznego nasycenia wilgocią, spowodowanego bliskością poziomu wód gruntowych.

Ostatnim typem występującym w południowo-wschodniej części gminy są gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielcowe, brunatne), wytworzone na piaskach słabo gliniastych.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby, czyli ich degradacja. Głównymi przyczynami, które powodują obniżenie właściwości produkcyjnych gleb są: eksploatacja surowców mineralnych, niewłaściwe użytkowanie rolnicze gleb, błędne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych oraz oddziaływanie przemysłu, transportu i gospodarki komunalnej. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze jest zapobieganie zanieczyszczeniom metalami ciężkimi. Tego typu zanieczyszczenia występują na terenach i w otoczeniu zakładów przemysłowych, elektrowni, na terenach miast i aglomeracji,

w pobliżu tras komunikacyjnych oraz w obszarach objętych oddziaływaniem składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych.

Stan gleb na terenie gminy Grodzisko Dolne jest na ogół dobry. Nie stwierdzono oddziaływania przemysłu, w tym siarkowego, a tym samym zmian w naturalnych właściwościach fizyko-chemicznych gleb. Stopień zanieczyszczenia chemicznego gleb w gminie jest znikomy, nie stwierdza się wpływu emisji przemysłowych na poziom zawartości metali ciężkich i aktywność promieniotwórczą w glebie.

4.7. Edukacja ekologiczna

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, iż następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka a środowiskiem, na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasady ekorozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa.

Realizacja programu edukacyjnego dotyczącego ochrony środowiska i ekologii powinna być finansowana ze środków powiatowych i gminnych funduszy zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska.

Ze względu na zróżnicowany poziom wiedzy społeczeństwa na temat problemów ochrony środowiska oraz ekologii, prowadzenie programu edukacyjno-informacyjnego powinno być przeprowadzane na różnych poziomach zaawansowania wiedzy oraz dla poszczególnych grup wiekowych.

Wobec powyższego odbiorcami programu edukacyjnego są:

- dzieci (przedszkola, szkoły podstawowe) i młodzież,
- nauczyciele,
- dorośli mieszkańcy w następujących grupach zawodowych: urzędnicy administracji państwowej, przedstawiciele biznesu,
- pozostali dorośli mieszkańcy.

Pomoc specjalistycznych instytucji i organizacji w edukacji ekologicznej

W realizacji tego przedsięwzięcia powinno się korzystać z pomocy organizacji i instytucji, zajmujących się edukacją ekologiczną. Wykaz wszystkich fundacji w dziedzinie ochrony środowiska nadzorowanych przez ministra ds. środowiska i funkcjonujących na terenie kraju znajduje się pod adresem internetowym:

www.mos.gov.pl/publikac/Raporty_opracowania/fundacje

Wskazówki dla edukacji ekologicznej mieszkańców gmin

Dla dzieci w wieku przedszkolnym zaleca się zorganizowanie tzw. ścieżki dydaktycznej (wycieczki) do rezerwatu przyrody lub w pobliże pomników przyrody. Przed przystąpieniem do zorganizowania ścieżki dydaktycznej należy przeprowadzić pogadankę na temat ochrony różnych gatunków roślin i zwierząt na terenie rezerwatu, zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp., a po powrocie ze ścieżki dydaktycznej dzieci uczestniczą w konkursie plastycznym, poprzedzonym omówieniem wrażeń z wycieczki.

W młodszych klasach szkoły podstawowej (kl. I-III), na zajęciach nauczania zintegrowanego, proponuje się stworzenie podobnej ścieżki dydaktycznej oraz przygotowanie przedstawień i konkursów z dziedziny ochrony przyrody.

Program edukacyjny i informacyjny dla starszych uczniów szkół wszystkich typów oprócz realizowania treści ekologicznych zawartych w programach nauczania będzie polegał na:

- przeprowadzaniu pogadek przez nauczycieli i specjalistów ds. ochrony środowiska wraz z rozpropagowaniem ulotek, broszur, kalendarzyków, planów lekcji i innych materiałów reklamowych,
- cykliczne powtarzanie tematów dotyczących prawidłowego postępowania z odpadami oraz zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp.

W ramach zajęć dodatkowych proponuje się:

- wykonanie przez uczniów filmów o tematyce ekologicznej przy użyciu kamery amatorskiej w ramach działalności operatorskiego kółka zainteresowań,
- przeprowadzanie konkursów fotograficznych, plastycznych,
- udział w konkursach o charakterze ponadregionalnym i krajowym,
- wykonanie broszur, ulotek i plakatów o tematyce ekologicznej przez uczniów na zajęciach kółka plastycznego czy informatycznego;
- wykonanie foliogramów przez uczniów, np. na zajęciach kółka plastycznych czy w ramach zajęć z podstaw informatyki,
- przeprowadzanie prostych ćwiczeń praktycznych w ramach kółka chemicznego,
- organizowanie sesji filmów dydaktycznych oraz wprowadzanie gier komputerowych w celu uatrakcyjnienia zajęć dodatkowych o tematyce gospodarki odpadami i ochrony środowiska.

Nauczyciele stanowią najbardziej specyficzną grupę dorosłych, która kształtuje postawy ekologiczne dzieci i młodzieży oraz pośrednio postawy rodziców. Wobec powyższego proponuje się przeprowadzenie warsztatów ekologicznych dla nauczycieli, obejmujących

zagadnienia z dziedziny ekologii, ochrony powietrza, wód i ziemi oraz gospodarki odpadami. Zachęca się także nauczycieli do tworzenia programów autorskich oraz wprowadzania pojedynczych lekcji w ramach kształcenia szkolnego z zakresu gospodarki odpadami, a także nawiązywania kontaktów międzyszkolnych w formie przedstawień, konkursów, olimpiad i in.

Sposobem zbliżania rodziców do problemów edukacji ekologicznej jest ich udział w zajęciach otwartych o tematyce ekologicznej, pogadankach ekologicznych połączonych z projekcją przeźroczy i krótkich filmów, prowadzenie gazetek ekologicznych, udział w akcjach sprzątania świata i innych działań związanych z ekologią itp.;

Dla grupy dorosłych mieszkańców celowe jest rozpowszechnianie ulotek, broszur czy plakatów o tematyce ekologicznej, urządzenie konkursów i festynów, konferencji i innych imprez masowych o tematyce ekologicznej, czy udzielanie profesjonalnych porad z zakresy rolnictwa ekologicznego, gospodarstw agroturystycznych.

Na terenie gminy działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej w formie przedmiotów w programach szkolnych, konkursów, olimpiad, wystaw, wycieczek, kiemaszy, obchodzone są min. Światowy Dzień Ziemi oraz tzw. Sprzątanie Świata.

Corocznie organizowany jest konkurs ekologiczny „Przyjaźni środowisku” połączony z zawodami wędkarskimi nad Zalewem „Czyste” z okazji „Dnia Dziecka”. Uczestnicy rozwiązują test z pytaniami związanymi ze środowiskiem i ekologią. Zwycięscy otrzymują nagrody książkowe o tematyce przyrodniczej. Edukacja ekologiczna prowadzona jest również w prasie lokalnej poprzez liczne artykuły związane z tematyką środowiska i ekologii. Organizowane są seminaria ekologiczne dla zainteresowanych mieszkańców gminy.

Na terenie powiatu leżajskiego odbywa się „Festyn ekologiczny”, w którym mogą zaprezentować się wystawcy z gospodarstw ekologicznych i zakładów przetwórczych, podczas tej imprezy odbywają się wykłady z zakresu ekologii, liczne konkursy związane z ekologią oraz prezentowane są potrawy ekologiczne połączone z ich degustacją.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska, rolnictwem ekologicznym czy agroturystyką poruszone są w ramach szkoleń prowadzonych dla rolników przez Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Leżajsku. Na terenie gminy działają 2 gospodarstwa agroturystyczne oraz kilka ekologicznych plantacji orzecha włoskiego i czarnej porzeczki.

4.8. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Wykorzystanie energii stanowi jedną z podstawowych przesłanek rozwoju gospodarczego, społecznego i poprawy jakości życia. Zapotrzebowanie na energię nieustannie rośnie, a problem zaspokajania potrzeb energetycznych jest stale aktualny. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców. Obecnie głównym źródłem energii odnawialnej w kraju jest biomasa i energia wodna. Natomiast energia geotermalna, wiatru i promieniowania słonecznego mają mniejsze znaczenie.

Pobór wody dla potrzeb energetycznych jest bardzo korzystny zarówno ze względów ekologicznych, jak i ekonomicznych, gdyż do krajowego systemu przesyłu energii, trafia czysta tzw. „biała” energia. Brak na terenie gminy wykorzystania wód powierzchniowych i płynących do produkcji czystej energii elektrycznej w oparciu o mechaniczną energię wody. Główny potok Leszczyńska ma zbyt mały przepływ wód a przekształcenie środowiska naturalnego potoku uniemożliwia produkcję energii elektrycznej. Rzeka Wisłok znajdująca się przy południowej granicy gminy może być wykorzystana do produkcji energii za pomocą małych elektrowni wodnych.

Na terenie gminy planowana jest budowa małej elektrowni wodnej na rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów. Inwestycja ze względu na rodzaj i lokalizację w granicach obszaru chronionego krajobrazu wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Inwestor został zobowiązany do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko w postępowaniu o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W zakresie helioenergii coraz częściej instalowane są kolektory słoneczne zarówno przez osoby prywatne jak i firmy, ponieważ w przeciwieństwie do tradycyjnych zasobów energii nie powodują zanieczyszczenia środowiska i są dużo tańsze. Obecnie na terenie gminy brak rozbudowanych instalacji słonecznych. Energia słoneczna poprzez kolektory słoneczne i rzadko ogniwa fotowoltaiczne wykorzystywana jest w prywatnych domach jednorodzinnych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej lub do wspomaganie ogrzewania budynków. Obecnie na terenie gminy jest kilkanaście instalacji słonecznych (kolektorów). Istotnym elementem ograniczającym stosowanie tego typu instalacji jest ich koszt.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne w ogrzewaniu wciąż przeważa jako paliwo węgiel kamienny, głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i gazu oraz niedostępność do sieci gazowych niektórych miejscowości. Obecnie na terenie gminy około 60% gospodarstw ma dostęp do gazu ziemnego. Są to miejscowości: Grodzisko Dolne (596

odbiorców), Grodzisko Górne (576 odbiorców), Wólka Grodziska (221 odbiorców), Grodzisko Nowe (169 odbiorców). Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków wykonanych w latach poprzednich. Na terenie gminy w ostatnich latach realizowana jest modernizacja budynków oraz lokalnych kotłowni.

Największe szanse rozwoju posiada obecnie energetyczne wykorzystywanie biomasy (drewno z szybko rosnących drzew i krzewów, słomy zbóż i rzepaku). Coraz popularniejsze stają się piece na biomasę w domach jednorodzinnych oraz obiektach użyteczności publicznej.

Produkcja eko-paliw jest ogromną szansą dla terenów wiejskich i w bilansie kosztów i korzyści jest opłacalna w całym systemie gospodarczym. Szanse mają tereny o przewadze gleb słabszych, które mogą produkować surowiec do bioetanolu, jak i rejony gleb lepszych mogące rozwinąć produkcję rzepaku.

Energia wiatru jest jednym z odnawialnych źródeł energii. Współcześnie stosowane turbiny wiatrowe przekształcają ją na energię mechaniczną, która dalej zamieniana jest na elektryczną. Na terenie gminy istnieją dogodne warunki na lokalizację wiatraków pozyskujących energię z siły wiatru, w związku z tym możliwa jest budowa tego typu instalacji.

Na terenie gminy planowana jest budowa kilkunastu turbin wiatrowych. Obszar proponowany do lokalizacji wiatraków obejmuje północno wschodnią część gminy Grodzisko Dolne tj. część miejscowości Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne i Wólka Grodziska. W granicach rozpatrywanego obszaru pod planowaną inwestycję nie występują formy przyrody, podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody.

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

5.1. Hałas i wibracje.

Stan środowiska ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem i wibracjami określa klimat akustyczny, rozumiany jako wynik różnych grup hałasu i wibracji. Hałasem nazywa się niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, działające za pośrednictwem powietrza na ośrodek słuchu i inne zmysły oraz elementy organizmu człowieka. W przypadku wibracji drgania przenoszone są przez ciała stałe.

Ze względu na środowisko występowania hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny).

Największymi źródłami zagrożenia hałasem są ruch kołowy i nieodpowiednia lokalizacja zakładów przemysłowych.

Hałas drogowy i kolejowy nie odgrywa w gminie większej roli. Na terenie Gminy Grodzisko Dolne znajdują się jedynie drogi powiatowe i gminne. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa dla ruchu towarowo-pasażerskiego. O jego poziomie na obszarach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych decydują takie czynniki jak: natężenie ruchu, ilość pociągów towarowych, prędkość pociągów, położenie torów i płynność ruchu pociągów, ukształtowanie terenu, przez który przebiega linia kolejowa, charakter obudowy linii kolejowej oraz odległość pierwszej linii zabudowy od skrajnego toru.

Na poziom hałasu komunikacyjnego mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem pojazdów. Należy zaznaczyć, iż zagrożenie środowiska hałasem drogowym znacznie wzrasta, co spowodowane jest przede wszystkim wzrostem liczby pojazdów.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym samym poziomie,
- zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczonego, gdy nie jest on dotrzymany.

5.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Dla jakości środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1– 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz umieszczone w środowisku naturalnym.

Źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są urządzenia do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej oraz urządzenia radiokomunikacyjne.

Gmina zasilana z układu sieci napowierzchniowych 15 kV rozwiniętego z dwóch linii magistralnych wyprowadzonych z GPZ 110/15kV w Leżajsku oraz GPZ „Siedlanka”. Do poszczególnych miejscowości doprowadzone są w systemie napowietrzno-kablowym 15 kV energii, poprzez sieć rozdzielczą napowietrzną i podziemną 0,4 kV. Przez obszar gminy przebiega linia WN 750 kV Rzeszów Widelka – Granica RP oraz WN 110 kV Widelka-Jarosław-Zamość.

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na środowisko, na terenie gminy zaliczyć należy również:

- 2 bazowe stacje telefonii komórkowej zlokalizowane na wodociągowym zbiorniku wieżowym w miejscowości Grodzisko Górne oraz na nadajniku wieżowym w miejscowości Grodzisko Dolne,
- stacja przekaźnikowa telekomunikacji zlokalizowana na wodociągowym zbiorniku wieżowym w miejscowości Zmysłówka,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji miejskiej policji i straży pożarnej oraz urządzenia mogące oddziaływać w skali mikro (np. niesprawne kuchenki mikrofalowe, piece konwektorowe).

Obszar gminy znajduje się ponadto w zasięgu nadajników stacji telewizyjnych i radiowych.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wiązać należy z bardzo szybkim w ostatnim czasie rozwojem systemów przesyłania danych i komunikacji. W stale „zagęszczającym się eterze”, tworzenie nowych skutecznych sposobów transmisji danych powoduje konieczność wykorzystywania do tych celów coraz silniejszych nadajników pracujących w coraz większych częstotliwościach.

Instytucją wykonującą pomiary natężenia pola elektromagnetycznego emitowanego przez poszczególne źródła jest Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Stosowne

badania wykonywane są w przypadku budowy i uruchamiania nowego nadajnika, jak również w przypadku zmiany parametrów jego pracy.

Badania poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadzone w 2008 r. na obszarze województwa podkarpackiego wskazują, że najwyższe, jednak dużo niższe od dopuszczalnych, poziomy pól elektromagnetycznych występują w dużych aglomeracjach miejskich. W mniejszych miastach oraz na obszarach wiejskich, z uwagi na mniejszą koncentrację źródeł promieniowania, wykazuje się odpowiednio niższe poziomy pól elektromagnetycznych.

5.3. Gospodarka odpadami.

Odpady wytwarzane przez społeczeństwo i działalności gospodarcze są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi, krajobraz, przyrodę i zdrowie ludzi.

Szczegółowa analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Grodzisko Dolne została przedstawiona w „**Planie gospodarki odpadami dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017**”, który stanowi integralną, uzupełniającą część niniejszego opracowania.

W rozdziale tym zasygnalizowano i przedstawiono w skrócie problematykę odpadów.

Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objęta jest cała gmina – każdy mieszkaniec gminy ma dostęp do zorganizowanego odbioru odpadów komunalnych. Dla potrzeb zbiórki odpadów, stosuje się pojemniki i worki czarne o pojemności 120 litrów wystawiane w określonych terminach 1 raz w miesiącu przez mieszkańców oraz kontenery KP-7 na odpady stałe umieszczone w określonych miejscach w gminie (cmentarze, stadion, budynki OSP itp.). Zbieraniem i transportem odpadów komunalnych z terenu gminy obecnie zajmują się firma: Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Leżajsku wybierana w drodze przetargu przez Gminę. Dodatkowo zbiórką odpadów komunalnych zajmuje się firma „Stare Miasto-Park” Sp. z o.o. Wierzawice, gm. Leżajsk. Odpady komunalne kierowane są na składowiska w Giedlarowej, gm. Leżajsk oraz w Sigielkach, gm. Krzeszów.

W gminie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. W tym celu rozdawane są mieszkańcom worki 120 litrowe o określonych kolorach na szkło białe, szkło kolorowe, tworzywa sztuczne, makulaturę, puszki i drobny złom. Selektywnie zbierane są również tekstylia – 6 pojemników na odzież używaną ustawionych na terenie całej gminy.

Odpady z selektywnej zbiórki zbierane są 1 raz w miesiącu wraz z odpadami komunalnymi zmieszany, dodatkowo 2 razy w roku przeprowadzana jest zbiórka zużytych opon, akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (w tym świetlówki), odpadów wielkogabarytowych. Baterie małowabarytowe zbierane są do pojemników umieszczonych w obiektach użyteczności publicznej.

Według wskaźników zawartych w PPGO dla powiatu leżajskiego ilości wytworzonych w 2009 r. odpadów w gminie wyniosła 1 580 Mg. Przyjęto wskaźniki jednostkowy 190 kg/mieszkańca/rok wytwarzanych odpadów.

Ilość odpadów komunalnych z gminy Grodzisko Dolne, które trafiły w 2009 roku na składowisko odpadów komunalnych wynosiła 372,26 Mg odpadów. W selektywnej zbiórce zebrano 119,18 Mg odpadów.

Na terenie gminy, wśród odpadów niebezpiecznych w sektorze komunalnym dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Nie zorganizowano GPZON (gminny punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych). Zorganizowaną zbiórką objęte są baterie małowabarytowe i przeterminowane leki, zużyte opony, akumulatory, świetlówki zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje również w niektórych placówkach handlowych – baterie, akumulatory, sprzęty elektryczne (sprzęt RTV i AGD) z częściami niebezpiecznymi, opakowania po środkach ochrony roślin.

5.4. Tereny narażone na powódź.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne istnieje zagrożenie powodziowe związane z wylewami rzek: Wisłok i Leszczyńska. Powierzchnia terenów zagrożonych zalaniem lub podtopieniem z wiosennych roztopów lub letnich deszczy nawalnych na obszarze gminy Grodzisko Dolne wynosi ok. 930,0 ha. Zagrożenie powodziowe związane z wystąpieniem zatorów lodowych występuje sporadycznie.

Obecnie na terenie gminy Grodzisko Dolne wały przeciwpowodziowe występują jedynie na odcinku: 0,07 km na rzece Wisłok w m. Chodaczów.

Jak podaje PZMiUW w raporcie „Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego na obszarze Województwa Podkarpackiego w 2008 r.”, w ramach prac związanych z usuwaniem zniszczeń powodziowych od roku 1997 – 2008 wykonano i oddano do eksploatacji między innymi zbiornik Czyste o powierzchni 8 ha na terenie gminy.

Na terenie gminy w najbliższych latach planowana jest budowa odcinka wału przeciwpowodziowego w miejscowości Chodaczów przy rzece Wisłok oraz obwałowanie fragmentu potoku Leszczyńka w miejscowości Grodzisko Górne.

5.5. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

Poważne awarie obejmują skutki zaistniałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Mogą one prowadzić do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Podstawowym aktem prawnym w tej dziedzinie jest ustawa Prawo ochrony środowiska (POŚ), w której zawarte są przepisy ogólne i określone instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie oraz obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Potencjalne zagrożenia środowiska (sytuacje awaryjne lub katastrofy) na terenie gminy Grodzisko Dolne stwarza głównie transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych) powodując m.in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb, wód oraz pożarowe na terenach leśnych.

WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu.

6. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

Reforma ustrojowa państwa spowodowała znaczące zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Struktura ta jest obecnie niezwykle złożona. Generalnie funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Odrębnie działają sieci branżowe.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Wójt, burmistrz, prezydent miasta – rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Starosta – jako organ wydający decyzje z zakresu administracji rządowej i samorządowej, sprawujący nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką w polnych obwodach łowieckich, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rodzaje decyzji dotyczących poszczególnych komponentów środowiska, które wydaje starosta:

- pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - pozwolenia zintegrowane,
 - pozwolenia wodnoprawne,
 - pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
 - decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
 - pozwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, odzysku, unieszkodliwiania, transportu odpadów,
 - koncesje na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych (bez użycia materiałów wybuchowych i na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³,
 - zatwierdzenia projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji,
 - zatwierdzanie dokumentacji hydrogeologicznych.
- Regionalny dyrektor ochrony środowiska – do zadań należy udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, przeprowadzanie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko lub udział w tych ocenach, tworzenie i likwidacja form

ochrony przyrody, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 i innymi formami ochrony przyrody, wydawanie decyzji na podstawie ustawy o ochronie przyrody, prowadzenie postępowań i wykonywanie innych zadań o których mowa w ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,

- Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚ i GW,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
- Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

7. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GRODZISKO DOLNE.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa podkarpackiego”, „Programu ochrony środowiska powiatu leżajskiego” oraz szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w gminie Grodzisko Dolne ustalono, iż nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne w gminie Grodzisko Dolne:

Ochrona zasobów przyrody (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;
- kontynuowanie zalesień;
- budowa infrastruktury turystycznej;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne.

Edukacja ekologiczna

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej;
- włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej;
- budowa komunalnej oczyszczalni ścieków;
- modernizacja i usprawnienie urządzeń do poboru i przesyłania wody;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych;
- konserwacja melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- wykonywanie termomodernizacji budynków, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej;
- modernizacja lokalnych kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Oddziaływanie hałasu

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.

Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych;
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Szczegółowe cele do realizacji z zakresu gospodarki odpadami na terenie gminy Grodzisko Dolne zostały przedstawione w „**Planie gospodarki odpadami dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017**”, który stanowi integralną część niniejszego opracowania.

8. STRATEGIA (KRÓTKOTERMINOWYCH) DZIAŁAŃ NA LATA 2010-2013.

8.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

- informowanie społeczeństwa o jakości wody do picia i w kąpieliskach;
- budowa oczyszczalni ścieków w Chodaczowie – 2010-2011 r.;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Grodzisku Nowym i Chodaczowie – 2010-2011 r.;
- rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Wólce Grodziskiej, Grodzisku Górnym i Grodzisku Dolnym – 2010-2013 r.;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Laszczynach – do końca 2013 r.;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Laszczynach – 2013-2014 r.;
- modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy – zadanie wieloletnie;
- ograniczanie wykorzystywania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę;
- umocnienie i obwałowanie skarpy na długości 550 m potoku Leszczyńka w miejscowości Grodzisko Górne na wysokości Stadionu Sportowego – zadanie wieloletnie;
- przebudowa skarpy zbiornika „Czyste” od strony drogi powiatowej – od 2010 r.;
- pozyskanie środków na modernizację i budowę retencyjnych zbiorników wodnych na terenie gminy – zadanie wieloletnie;
- konserwacja melioracji podstawowych i szczegółowych;
- konserwacja i czyszczenie rzeki na terenie gminy.

8.2. Powietrze atmosferyczne i odnawialne źródła energii.

- budowa solarów na budynku Szkoły Podstawowej w Laszczynach – od 2010 r.;
- modernizacja kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne w budynkach użyteczności publicznej;
- wykonywanie termomodernizacji budynków;
- propagowanie zagadnienia termorenowacji budynków;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

8.3. Środowisko przyrodnicze.

- odnowa parków i skwerów;
- tworzenie ścieżek przyrodniczo-historycznych na terenie gminy;
- renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;
- starania o objęcie ochroną prawną cennych obiektów przyrodniczych na terenie gminy;
- ochrona istniejących zadrzewień,
- kontynuowanie zalesień;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- zagospodarowywanie terenów poscaleniowych na terenie gminy;
- ochrona obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i wykluczenie ich zabudowy.

8.4. Zasoby surowców mineralnych.

- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- uwzględnienie w nowych planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego, terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych;

- współpraca z powiatem i Urzędem Marszałkowskim w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska).

8.5. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (modernizacja szlaków komunikacyjnych, itp.);
- preferowanie odpowiednich lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.

8.6. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- wyznaczenie miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne.

8.7. Edukacja ekologiczna.

- przeprowadzanie szkoleń dla mieszkańców o tematyce ekologicznej na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- tworzenie programów edukacyjnych dla młodzieży;
- organizowanie wyjazdów edukacyjnych dla uczniów;
- organizowanie konkursów, wystaw, imprez aktywizujących społeczeństwo do troski o środowisko;
- podjęcie szerszych działań obejmujących edukację środowisk wiejskich;
- propagowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych (produkcja zdrowej żywności), zalesień oraz współzależności celów środowiskowych i ekonomicznych;
- zapewnienie społeczeństwu powszechnego dostępu do informacji o środowisku;
- kontynuowanie rozwijania turystyki pieszej i rowerowej;
- utrzymanie i budowa infrastruktury turystycznej na terenie gminy;
- budowa ścieżek spacerowych i rowerowych na terenie gminy;
- budowa ogólnodostępnych miejsc rekreacji na terenie gminy – boiska, place zabaw;

9. STRATEGIA DŁUGOTERMINOWYCH DZIAŁAŃ DO ROKU 2017.

9.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Opaleniska, Zmysłówka i Podlesie – 2016-2017 r.;
- zakończenie budowy sieci kanalizacyjnej obejmującej cały teren gminy;
- propagowanie oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód podziemnych – likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć wód podziemnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych);
- modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy;
- budowa odcinka wału o długości ok. 100 m przy rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów – 2014-2017 r.;
- umocnienie brzegu rzeki Wisłok w miejscowości Chodaczów na odcinku 600 m;
- modernizacja i budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy;
- kontynuacja działań związanych ze zwiększeniem ilości zbiorników małej retencji oraz konserwacją i czyszczeniem rzek;
- przebudowa potoku Leszczyńka w miejscowości Wólka Grodziska – 2014-2017 r.

9.2. Powietrze atmosferyczne i odnawialne źródła energii.

- kontynuacja modernizacji tradycyjnych kotłowni opalanych węglem i koksem na czystsze źródła energii;
- kontynuacja propagowania wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i termorenowacja budynków;
- działania w kierunku produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

9.3. Środowisko przyrodnicze.

- respektowanie przez użytkowników środowiska zasad ekorozwojowych na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
- wspieranie inicjatyw dotyczących tworzenia obszarów i obiektów chronionych;
- kontynuowanie tworzenia ścieżek przyrodniczych;
- motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych terenów;
- zagospodarowywanie terenów poscaleniowych na terenie gminy;
- dalsza współpraca z nadleśnictwami i powiatem w kwestii podnoszenia lesistości gminy;
- kontynuacja ochrony istniejących lasów.

9.4. Zasoby surowców mineralnych.

- zagospodarowanie wyrobisk;
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalni;

9.5. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

- praca ciągła założeń strategii krótkoterminowej;

9.6. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

- praca ciągła założeń strategii krótkoterminowej;

9.7. Edukacja ekologiczna.

- wspieranie powstawania tzw. „zielonych miejsc pracy”, w szczególności w rolnictwie ekologicznym, eko- i agroturystyce, leśnictwie, ochronie przyrody, gospodarce wodnej, odnawialnych źródłach energii, odzysku odpadów;
- wspieranie przedsięwzięć na rzecz rolnictwa ekologicznego, budowy zbiorników retencyjnych, odnawialnych źródeł energii, odzysku odpadów;
- promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów;
- aktywizacja społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody;
- utrzymanie i rozwój infrastruktury turystycznej;
- kontynuacja budowy ścieżek rowerowych i obiektów sportowych na terenie gminy;
- organizacja warsztatów, seminariów, konferencji z zakresu ekologii.

10. REALIZACJA PROGRAMU

10.1. Szacunkowe koszty realizacji Programu

Przedstawione potrzeby inwestycyjne dotyczą jedynie przedsięwzięć podstawowych w zakresie ochrony środowiska przewidzianych do realizacji w okresie do 2017 roku.

Tabela 2. Harmonogram rzeczowo-finansowy planowanych przedsięwzięć

Przedsięwzięcia	lata realizacji	całkowite szacunkowe koszty w zł
Budowa oczyszczalni ścieków w Chodaczowie	2010-2011	4,0 mln
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Grodzisku Nowym i Chodaczowie	2010-2011	4,8 mln
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Laszczynach	2013-2014	2,4 mln
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Opaleniska, Zmysłówka i Podlesie	2016-2017	9,8 mln
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Wólce Grodziskiej, Grodzisku Górnym i Grodzisku Dolnym	2010-2013	1,0 mln
Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy	2010-2017	0,5 mln
Budowa solarów na budynku Szkoły Podstawowej w Laszczynach	2010	75 tys.
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: szkoły podstawowe i gimnazja oraz budynki OSP wraz z modernizacją systemów ogrzewania	2010-2019	2,3 mln
Odnowa parków i skwerów	2010-2015	1,0 mln
Tworzenie ścieżek przyrodniczo-historycznych, spacerowych i rowerowych	2010-2017	0,6 mln
Szkolenia dla mieszkańców	2010-2017	80 tys.
Programy edukacyjne dla młodzieży dotyczące ochrony środowiska	2010-2017	50 tys.
Wyjazdy edukacyjne dla uczniów	2010-2017	50 tys.
Zagospodarowanie terenów poscaleniowych na terenie gminy	2010-2017	16,5 mln
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Laszczynach	2012-2013	40 tys.
Umocnienie i obwałowanie skarpy na długości 550 m potoku Leszczynka w miejscowości Grodzisko Górne na wysokości Stadionu Sportowego	2010-2017	165 tys.
Budowa odcinka wału o długości ok. 100 m przy rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów	2014-2017	35 tys.
Umocnienie brzegu rzeki Wisłok w miejscowości Chodaczów na odcinku 600 m	2010-2017	3 mln
Przebudowa skarpy zbiornika „Czyste” od strony drogi powiatowej	2010-2017	0,5 mln
Przebudowa potoku Leszczynka w miejscowości Wólka Grodziska	2014-2017	1,0 mln
Konserwacja potoku Leszczynka na całej jej długości	2010-2017	0,5 mln

10.2. Źródła i struktura finansowania.

Pełne wdrażanie „Programu...” będzie możliwe po stworzeniu sprawnego systemu jego finansowania. Podstawowymi źródłami finansowania zadań proekologicznych będą: środki własne inwestorów (budżet gminy, budżet państwa, budżet samorządu wojewódzkiego, podmioty gospodarcze), środki pochodzące z dotacji i programów pomocowych – krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW,) i zagranicznych, wsparcie fundacji, osób prywatnych, firm. Źródłem finansowania przedsięwzięć ekologicznych mogą być też kredyty udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska z dopłatami do oprocentowania przez fundusze ochrony

środowiska, kredyty komercyjne, kredyty międzynarodowych instytucji finansowych np. Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

W latach 2007-2013 w województwie podkarpackim podział środków unijnych na działania związane z ochroną środowiska odbywa się zgodnie z:

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007- 2013 na realizację, którego przeznaczono kwotę 1,14 mld euro;
- 2) Programami Operacyjnymi opracowywanymi na poziomie krajowym, z których najważniejszy dla realizacji celów ekologicznych to „Infrastruktura i Środowisko” oraz „Innowacyjna Gospodarka” (m.in. dofinansowanie projektów środowiskowych w przedsiębiorstwach związanych m.in. ze zmniejszeniem wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności) i „Kapitał Ludzki” (m.in. podnoszenie kwalifikacji administracji i służb odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz szkolenia związane z edukacją ekologiczną);
- 3) programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (dotyczy zewnętrznych granic UE): Program Polska-Słowacja (dofinansowanie ze środków EFR ma przekroczyć 85 ml euro), Program dla Europy Środkowej [ang. akronim CEP], Program Współpracy Międzyregionalnej INTERREG IV C, Program Polska-Białoruś-Ukraina (z budżetem ponad 186 mln euro);
- 4) Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – zgodnie z zaproponowanym przez MRiRW podziałem dla wybranych działań, do województwa podkarpackiego trafi ok. 300,43 mln euro pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (kwota ta ulegnie zwiększeniu po dokonaniu przez MRiRW podziału na regiony środków na gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

W latach 2007-2015 do województwa podkarpackiego może trafić 2 746,91 mln euro, w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju (w tym wartość dofinansowania unijnego wynosić może 2 291,66 mln euro).

Fundusze ekologiczne

Istotnym wsparciem dla inwestorów będzie dofinansowanie działań proekologicznych z celowych funduszy ekologicznych – Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, która przekształca Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w państwową osobę prawną, a wojewódzki funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w samorządowe osoby prawne. Ustawa wprowadza usystematyzowanie katalogu celów z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, na które będą przeznaczane środki przekształconych NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Określa też struktury przekształconych organów, ich zadania i kompetencje, a także zasady gospodarki finansowej. Nowelizacja ustawy zakłada ponadto uzupełnienie katalogu form dofinansowania celów z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz zastąpienie systemu subfunduszy w NFOŚiGW systemem zobowiązań wieloletnich.

Z dniem 1 stycznia 2010 r. ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw likwiduje powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, których środkami dysponują odpowiednio starostowie i wójtowie (burmistrzowie lub prezydenci miast).

Od 1 stycznia 2010 r. dotychczasowe tytuły przychodów gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z tytułu opłat i kar – w dotychczasowych proporcjach – stanowią dochody budżetów gmin i powiatów. Podobnie należności i zobowiązania funduszy stanowią należności i zobowiązania budżetów powiatów albo budżetów gmin.

Likwidacja powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wynika bezpośrednio z założeń reformy finansów publicznych opracowanej przez Ministerstwo Finansów. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, przewiduje funkcjonowanie w sektorze finansów publicznych wyłącznie państwowych funduszy celowych pozbawionych osobowości prawnej. Dlatego, po wejściu w życie tej ustawy, tj. 1 stycznia 2010 r., w sektorze finansów publicznych nie mogą funkcjonować inne rodzaje funduszy celowych, w szczególności powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska.

Według znowelizowanych przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych dotychczasowych powiatowych funduszy i gminnych funduszy oraz odzyskane należności pomniejszone o zobowiązania funduszy, powiaty i gminy są obowiązane przeznaczyć na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w zakresie określonym w ustawie.

Ponadto do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar środowiskowych, stanowiących dochody budżetów powiatów i gmin.

Środki unijne

W wyniku akcesji do Unii Europejskiej rozszerzyły się możliwości wykorzystania funduszy zagranicznych, które w latach 2007-2015 będą pełniły ważną rolę w finansowaniu ochrony środowiska, zwłaszcza w kierunku mobilizowania środków krajowych i funduszy własnych podmiotów realizujących inwestycje w celu uzupełniania montażu finansowego. Pierwszeństwo w finansowaniu będą miały przedsięwzięcia niezbędne dla realizacji środowiskowych zobowiązań Traktatu Akcesyjnego a więc dotyczące przede wszystkim realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W odniesieniu do finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej największe znaczenie ze środków UE ma Fundusz Spójności, z którego na realizację PO Infrastruktura i Środowisko planuje się przeznaczyć ok. 37,6 mld euro w latach 2007-2013. Środki przeznaczone będą na: gospodarkę wodno-ściekową w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM, kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich, retencjonowanie wody i poprawa stanu bezpieczeństwa technicznego istniejących urządzeń wodnych oraz zapewnienie bezpiecznego przejścia wód powodziowych i lodów, zwiększenie stopnia wykorzystania energii pierwotnej w sektorze energetycznym i obniżenie energochłonności sektora publicznego, zwiększenie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw, rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego.

Istotne znaczenie w finansowaniu przedsięwzięć będzie miał także Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ze środkami w skali kraju w wysokości prawie 2 mld euro z przeznaczeniem w większości na realizację wojewódzkich Regionalnych Programów Operacyjnych. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego 2007-2013 oceniono wkład wspólnotowy odnośnie Osi Priorytetowej 4 (Ochrona Środowiska i zapobieganie zagrożeniom) na ok. 200 mln euro finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach tego działania wspierane będą indywidualne projekty dot. zaopatrzenia w wodę pitną oraz oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach od 2000 do 5000 RLM. Ponadto działanie to służy poprawie jakości lokalnej infrastruktury

przeciwpowodziowej, zagospodarowania odpadów oraz budowy i modernizacji źródeł i sieci ciepłowniczych. Dofinansowanie znajdą tu również małe projekty służące wykorzystaniu w systemach energetycznych odnawialnych źródeł energii, jak również inwestycje o lokalnym znaczeniu mające na celu podniesienie jakości układu elektrycznego regionu. Oprócz tego dofinansowanie uzyskają projekty zmierzające ku poprawie i podniesieniu świadomości ekologicznej społeczeństwa z zakresu budowy, modernizacji i doposażenia infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno – promocyjne, centra edukacji ekologicznej, itp.). Maksymalna wysokość dotacji ze środków UE wynosić będzie od 50% do 85% kosztów kwalifikowanych inwestycji i wynikać będzie z przepisów dotyczących pomocy publicznej, oraz mapy pomocy określającej poziom dofinansowania.

Kolejnym istotnym funduszem jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, który finansować będzie przedsięwzięcia ujęte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW). Szacuje się, że na Oś II PROW ujmującą m. in. współfinansowanie (80%) programów rolnośrodowiskowych, płatności dla obszarów Natura 2000 i związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz zalesianie przeznacza się w skali kraju ok. 5,5 mld euro.

Struktura finansowania.

Struktura wydatków na ochronę środowiska wg źródeł finansowania od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie tj. zdecydowanie dominują wydatki ze środków własnych (ok.40%), ze środków zagranicznych (ok.35%), funduszy ekologicznych (ok.15%). Wśród grup inwestorów nadal dominować będą gminy (ok.55% wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną) lecz przewiduje się sukcesywny wzrost udziału przedsiębiorstw (do ok. 40%).

Źródłem środków własnych mogą być m.in.: budżety samorządów, środki własne przedsiębiorstw komunalnych, pożyczki z NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet państwa, międzynarodowe instytucje finansowe (FBI, EBOR).

10.3. Wdrażanie i monitoring „Programu...”.

Monitoring wdrażania Programu oznacza, że regularnie oceniane i analizowane będą:

- stopień wykonania działań
- stopień realizacji przyjętych celów
- rozbieżność pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem

- przyczyny tych rozbieżności.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia kierownik referatu.

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekt programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu...”, w kolejnych latach Wójt Gminy Grodzisko Dolne będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach, gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Cele długookresowe do 2017 r. i kierunki działań na lata 2010-2013 powinny być weryfikowane, co 4 lata. Zatem weryfikacja powinna mieć miejsce w 2014 roku, a zdefiniowane cele i kierunki działań powinny obejmować okres do 2021 roku.

Zaproponowana procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie „Prawo ochrony środowiska”, a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany gminny program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

Program ochrony środowiska winien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację na stronie internetowej gminy (w całości).

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo,
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- Ilość obiektów poddanych ochronie,
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach,
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska,
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystej produkcji,
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję,
- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni,
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię słoneczną, energię ciepłą powstającą przy wykorzystaniu pomp ciepłych.

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa:

- Jakość wody do picia,
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji,
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków,
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych,
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności,
- Powierzchnia terenów poddanych pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne i hałas.

Tereny przemysłowe:

- Stopień wykorzystania istniejących terenów przemysłowych,
- Powierzchnia terenów przemysłowych poddanych pracom rekultywacyjnym.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba awarii o charakterze środowiskowym.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska,
- Długość szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych. Ilość ścieżek dydaktycznych,
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników,
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska,
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi,
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie,
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska,
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko- i agroturystyczne lub inne o preferencjach ekologicznych,
- Liczba zakładów posiadających certyfikaty ISO 14000 lub równorzędne.

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.

W opracowaniu przedstawiono stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Grodzisko Dolne, dokonano jego oceny (porównanie z istniejącymi wymogami-przepisami) i na tej podstawie zaprojektowano szereg działań niezbędnych do przeprowadzenia w gminie.

Kwestie w zakresie ochrony środowiska określają położenie gminy, zagadnienia związane z wodami powierzchniowymi, podziemnymi, klimatem oraz środowiskiem przyrodniczym.

Dane dotyczące gminy pochodzą z: Urzędu Gminy w Grodzisku Dolnym, serwisu internetowego gminy oraz opracowań archiwalnych.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest zadowalający, choć można wyróżnić kilka obszarów, gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- ochrona powietrza atmosferycznego - obniżanie wielkości emisji gazów i pyłów pochodzących z palenisk domowych, kotłowni węglowych, poprzez zamianę na paliwa ekologiczne,
- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność szybszego rozwoju sieci kanalizacyjnej w południowej części gminy,
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

W innych obszarach środowiska jego stan jest lepszy, co nie zwalnia jednak z obowiązku realizacji działań przewidzianych dla tych obszarów.

W opracowaniu określono działania krótko- i długoterminowe w podziale na lata 2010-2013 oraz do roku 2017. Do działań tych wpisano już te, które są w trakcie bieżącej realizacji oraz te, które są projektowane na lata następne.

Realizacja zaproponowanych działań wiąże się z koniecznością wydatkowania niekiedy znacznych środków finansowych. W związku z tym, w jednym z rozdziałów przedstawiono przybliżony preliminarz środków niezbędnych dla realizacji tych działań.

Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.

Realizacja programu pozostaje w zakresie Rady Gminy oraz Wójta, który co 2 lata ma jej przedkładać sprawozdanie z realizacji przedmiotowego Programu.

SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW.

1. „Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne”, Grodzisko Dolne 2004 r. – przyjęty uchwałą Rady Gminy Grodzisko Dolne Nr XXV/144/04 dnia 16.11.2004 r.
2. „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Grodzisko Dolne”, Grodzisko Dolne 2004 r. – przyjęty uchwałą Rady Gminy Grodzisko Dolne Nr XXV/144/04 w dniu 16.11.2004 r.
3. „Program ochrony środowiska dla powiatu leżajskiego na lata 2009-2012, z perspektywą do 2016 r.”, Leżajsk 2009 r.
4. „Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla powiatu leżajskiego”, Leżajsk 2009 r.
5. „Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2015”, Rzeszów 2008 r.
6. Projekt „Planu gospodarki odpadami dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017”, Grodzisko Dolne 2010 r.
7. Dane na temat środowiska przyrodniczego gminy – Urząd Gminy w Grodzisku Dolnym.
8. GUS: Dane statystyczne [strona internetowa <http://www.stat.gov.pl>].
9. Informacja o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 1999-2008, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2009 r.
10. Geografia fizyczna Polski, 1998. PWN w Warszawie
11. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce – Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2009 r.

PROGNOZA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINA GRODZISKO DOLNE

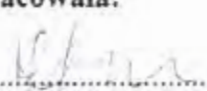
INWESTEKO

Zakład Ochrony Środowiska
z Odbiorstwem Wypoczynkowym sp. z o.o.

RADA GMINY
Grodzisko Dolne

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY GRODZISKO DOLNE NA LATA 2010-2013
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2017**

Opracowała:

mgr Renata Okrajewska

Wzrost i rozwój społeczny
"INWESTEKO"
ul. Rynek 13, 25-100 Grodzisko Dolne
25-100 Grodzisko Dolne, Polska
tel. 14 640 00 00, 14 640 00 01
www.inwesteko.pl

Kielce, styczeń 2011 r.

Spis treści:

1.	WSTĘP.....	3
2.	INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I O POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	5
3.	OKREŚLENIE STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH ZAKRESEM PRZEWIDYWANEGO ODDZIAŁYWANIA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	8
3.1.	Morfologia.....	8
3.2.	Obszary i obiekty podlegające ochronie przyrody i krajobrazu.....	8
3.3.	Obszar natura 2000	9
3.4.	Hydrografia.....	11
3.5.	Warunki hydrogeologiczne.....	12
3.6.	Warunki meteorologiczne.....	13
3.7.	Zasoby naturalne.....	16
4.	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	17
5.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	20
6.	OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ORAZ OBSZARY NATURA 2000, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMIŁOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE	21
6.1.	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i glebę	22
6.2.	Oddziaływanie na gatunki fauny, flory i siedliska.....	24
6.3.	Oddziaływanie na ludzi i dobra materialne.....	26
6.4.	Oddziaływanie na obszary i obiekty podlegające ochronie przyrody i krajobrazu.....	27
6.5.	Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne.....	29
6.6.	Oddziaływanie na powietrze.....	32
6.7.	Oddziaływanie na klimat akustyczny	34
6.8.	Oddziaływanie na zabytki.....	36
7.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM NA OBSZARY NATURA 2000 MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	37
8.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W GMINNYM PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA, W TYM WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓLCZESNEJ WIEDZY	42
9.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMU	43
10.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZENIA	45
11.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.....	47
12.	INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORĄDZANIU PROGNOZY	47
13.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	49

1. WSTĘP

Niniejsza „Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” opracowana została zgodnie z postanowieniami umowy zawartej przez Wójta Gminy Grodzisko Dolne oraz Zakład Ochrony Środowiska „INWEST-EKO” w Kielcach.

Obowiązek opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego programu ochrony środowiska wynika z przepisów art. 46 ustawy *o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* z dnia 3 października 2008 r. (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami). Zgodnie z wymogami prawa, przed ostatecznym przyjęciem tego typu dokumentu programowego organ opracowujący Program zobowiązany jest przeprowadzić, zapewniając możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko skutków realizacji programu oraz sporządzić w tym celu prognozę oddziaływania na środowisko.

Wójt Gminy Grodzisko Dolne wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie o ustalenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego Programu. Zakres prognozy został określony zgodnie z wymogami prawa, tj. art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami).

W związku z powyższym niniejsza Prognoza:

- *zawiera* - informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami; informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy; propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu; informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko; streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- *określa, analizuje i ocenia* - istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu; stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem; istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,

w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody; cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu; przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

- *przedstawia* - rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru; biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z wymaganiami zawartymi w art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. Dz. U. Nr 199, poz. 1227 organ opracowujący Gminny program ochrony środowiska poddaje go, wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy ochrony środowiska, o których mowa w art. 57 i 58 (regionalny dyrektor ochrony środowiska oraz państwowy wojewódzki inspektor sanitarny), a także zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Ponadto organ administracji prowadzący postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji gminnego programu ochrony środowiska zobowiązany jest do wzięcia pod uwagę przy opracowywaniu ostatecznej wersji programu ustaleń i wniosków z Prognozy oddziaływania na środowisko oraz opinii regionalnego

dyrektora ochrony środowiska i państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, a także rozpatrzenia uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa.

Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji Programu. Głównym celem prognozy jest określenie potencjalnych skutków dla środowiska, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji zadań przewidywanych w projekcie programu ochrony środowiska. Wskazuje na możliwe negatywne skutki i formułuje zalecenia dotyczące przeciwdziałania oraz minimalizacji.

2. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I O POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt „Programu ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” przedstawia cele, priorytety i kierunki działań dopasowane do obecnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i planów rozwojowych w tym zakresie.

Program określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w gminie Grodzisko Dolne,
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy,
- priorytetowe działania w podziale na krótkoterminowe (lata 2010 – 2013) i długoterminowe (do roku 2017),
- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrody, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, aktywizacji prośrodowiskowej społeczeństwa i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania gminy,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
- szacunkowe koszty realizacji programu i źródła jego finansowania,
- uwarunkowania realizacyjne Programu, jego wdrożenie i monitoring.

W strategii działań na lata 2010-2017 pozostawiono inwestycje, które mają za zadanie poprawę stanu ekologicznego gminy Grodzisko Dolne.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa podkarpackiego”, „Programu ochrony środowiska powiatu leżajskiego” oraz szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w gminie Grodzisko Dolne ustalono, iż

nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne w gminie Grodzisko Dolne:

Ochrona zasobów przyrody (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- renaturalizacja ekosystemów poprzez wdrażanie planów ochrony dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych;
- kontynuowanie zalesień;
- budowa infrastruktury turystycznej;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- likwidacja nielegalnego wydobycia na potrzeby lokalne.

Edukacja ekologiczna

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej;
- włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej;
- budowa komunalnej oczyszczalni ścieków;
- modernizacja i usprawnienie urządzeń do poboru i przesyłania wody;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych;
- konserwacja melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- wykonywanie termomodernizacji budynków, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej;
- modernizacja lokalnych kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Oddziaływanie hałasu

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.

Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych;
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej gminy Grodzisko Dolne, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniami zrównoważonego rozwoju Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców. Najważniejsze problemy i cele zawierają następujące, dokumenty krajowe:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013.

Program uwzględnia również uwarunkowania wojewódzkie i powiatowe wynikające z:

- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2015
- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2019,
- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020,
- Programu ochrony środowiska dla powiatu leżajskiego na lata 2009-2012, z perspektywą do 2016 r.
- Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu leżajskiego.

3. OKREŚLENIE STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH ZAKRESEM PRZEWIDYWANEGO ODDZIAŁYWANIA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Gmina Grodzisko Dolne leży w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie leżajskim. Administracyjnie gmina graniczy z gminami: Leżajsk od północy, Tryńcza (pow. przeworski) od południowego-wschodu, Białobrzegi (pow. łańcucki) od południowego-zachodu i Żołynia (pow. łańcucki) od zachodu. Powierzchnia gminy wynosi 78,42 km², a w skład gminy wchodzi 10 miejscowości sołeckich. Gminę zamieszkuje 8 271 osób (dane UG w Grodzisku Dolnym na koniec 2009 r.).

3.1. Morfologia

Pod względem fizyczno-geograficznym północna część gminy Grodzisko Dolne należy do mezoregionu Płaskowyż Kolbuszowski (512.48), natomiast południowa część do Pradoliny Podkarpackiej (512.51), które leżą w obrębie jednostki wyższego rzędu - makroregionu Kotlina Sandomierska (512.4-5) (wg Kondrackiego, 2002 r.). Płaskowyż Kolbuszowski posiada krajobraz równinny o charakterze denudacyjno-peryglacyjnym, posiadającym specyficzny pagórkowaty krajobraz pochodzenia polodowcowego. Jest to kraina rolniczo-leśna.

Gmina Grodzisko Dolne jest jednostką administracyjną o charakterze rolniczym. Użytki rolne stanowią 70 % całkowitej powierzchni, lasy i grunty leśne 23 % powierzchni. Na pozostałe grunty przypada 7 %.

3.2. Obszary i obiekty podlegające ochronie przyrody i krajobrazu

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w obszarze atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Na terenie gminy wielkoprzestrzennym systemem ochrony przyrody objęto cenne przyrodniczo tereny jako *Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu*. Znajduje się on w południowo-wschodniej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego i obejmuje fragment doliny Wisłoka. Na terenie gminy Grodzisko Dolne zajmuje obszar o powierzchni 3 900 ha i obejmuje tereny rolnicze oraz obszary leśne. Na tarasach fluwioglacjalnych występują bory sosnowe i mieszane oraz torfowiska i łąki. W starorzeczach rosną łągi olszowo-jesionowe i wierzbowo-topolowe, spotyka się także szuwały oczeretowo-trzecinowe i mallowe, ponadto łąki ostrożeńcowe. Występujące tu gatunki chronione to: goździk piaskowy i pyszny, kruszczyk szerokolistny, widłaki, grązel

żółty, grzybień białe, podkolan biały, barwinek pospolity. Krajobraz obszaru ma charakter rolniczy z płatami lasów.

Prawną ochroną przyrody w granicach gminy Grodzisko Dolne objęty jest *rezerwat leśny „Zmysłówka”*. Został utworzony w 1953 r. na powierzchni 2,44 ha. Rezerwat leży na Płaskowyżu Kolbuszowskim na wysokości 215-225m npm. Ochroną objęty jest fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego, o cechach zespołu naturalnego, w drzewostanie znajdują się liczne egzemplarze okazałych dębów, buków i modrzewi o pomnikowych wymiarach.

Na omawianym terenie występują następujące zarejestrowane *pomniki przyrody*:

- 7 modrzewi polskich wieku około 150 lat występujących na terenie rezerwatu „Zmysłówka” w miejscowości Zmysłówka, utworzony w 1978 r.,
- lipa wieku około 150 lat, w miejscowości Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984 r.,
- lipa wieku ponad 100 lat, w miejscowości Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984 r.

Na terenie gminy znajduje się również oznakowany niebieski szlak rowerowy historyczno-przyrodniczy: Grodzisko Dolne-Laszczyny-Opaleniska-Zmysłówka-Podlesie-Grodzisko Dolne o dł. ok. 28 km.

3.3. Obszar natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 ma na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich UE poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Podstawy prawne do jej tworzenia stanowią:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory tzw. „Siedliskowa”, stanowiąca podstawę do wydzielenia Specjalnego Obszaru Ochrony - SOO,
- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „Ptasia” na podstawie której tworzy się Obszar Specjalnej Ochrony - OSO.

Obszary wytypowane do ochrony w ramach systemu Natura 2000 mają na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny na ich obszarze. Ochrona bioróżnorodności w tej sieci będzie realizowana na podstawie planów ochrony, których ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasów itp.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie znajdują się obszary Natura 2000. Obszar taki zlokalizowany jest na terenach gmin sąsiadujących z omawianym obszarem.

Dolina Dolnego Sanu – obszar obejmuje najciekawsze i najbardziej cenne przyrodniczo fragmenty doliny Dolnego Sanu na odcinku Jarosław – ujście. Dolina ma szerokość 7-15 km i cechuje ją rzeźba typowa dla rzek w stadium dojrzałym. Zasadniczymi elementami jej budowy są: szerokie holocenijskie dno doliny oraz równie obszerna terasa plejstocenijska. W obrębie holocenijskiego dna występują dwa poziomy terasowe. Są nimi niższa terasa zalewowa (łęgowa) i wyższa terasa rędzenna. Współczesny San, pomimo regulacji, cechuje się procesem korytowym właściwym rzekom roztokowym. W okresie niskich stanów wód rzeka tworzy piaszczyste odsypy w postaci plaż i ławic. Celem ochrony w obszarze jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych. Zidentyfikowano tu łącznie 14 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łęgi wierzbowe, ziolorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki. Na suchych łąkach i pastwiskach oraz na krawędziach erozyjnych wykształcają się ciekawe zbiorowiska kserotermiczne. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu istotne na poziomie regionalnym populacje modraszka teleiusa, modraszka nausithousa, wydry i boleń (ryba). W dolinie występują również takie gatunki roślin jak storczyk cuchnący, róża francuska, pięciornik skalny, powojnik prosty, kotewka orzech wodny oraz owad: modliszka zwyczajna. Obszar stanowi także istotny korytarz ekologiczny w tym dla ichtiofauny. Wody rzeki San i jej dopływów są siedliskiem cennych gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dorzecze Sanu objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososia i jesiotra ostronosego) zaś jej dopływy na tym odcinku są wymieniane jako jedne z cieków dorzecza o walorach kwalifikujących je jako potencjalne tarliska anadromicznych ryb wędrownych i siedlisko ryb prądolubnych o znaczeniu europejskim.

Zadania inwestycyjne objęte projektem „Programu ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” nie będą prowadzone na obszarze natura 2000 Dolina Dolnego Sanu, który znajduje się w odległości 4-5 km na wschód od granic opracowania.

Podczas prowadzenia prac zastosowane zostaną rozwiązania chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem. Nie przewiduje się żadnych negatywnych oddziaływań wynikających z realizacji zadań inwestycyjnych objętych gminnym programem ochrony środowiska.

Planowane przedsięwzięcia nie będą oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000, w tym w szczególności: stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz integralność obszarów Natura 2000 i jego powiązania z innymi obszarami.

3.4. Hydrografia

Główną rzeką gminy jest potok Leszczynka wraz z dopływami, będący lewobrzeżnym dopływem rzeki Wisłok (lewobrzeżny dopływ Sanu), która przepływa w południowej części gminy (teren sołectwa Chodaczów). Potok Leszczynka przepływa przez teren całej gminy z kierunku północnego zachodu na południowy wschód i wpada do rzeki Wisłok poza terenem gminy Grodzisko Dolne. Długość potoku Leszczynka wynosi 16,3 km. Na odcinku 12,6 km potok został uregulowany. Ponadto na terenie gminy jest około 35 km otwartych rowów melioracyjnych założonych w różnych okresach.

Rzeka Wisłok na odcinku przepływu przez tereny gminy Grodzisko Dolne ma charakter dolinny z licznymi meandrami. Wysokie stany występują w okresie wiosennym i letnim, spowodowane są one roztopami (wiosna) i intensywnymi opadami letnimi przypadającymi na miesiące czerwiec i lipiec. Minimalne stany wód przypadają na miesiące wrzesień i październik. W okresie wysokich stanów wody Wisłoka występują z koryta i zalewają część swej doliny.

W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Na terenie gminy zlokalizowane są 3 zbiorniki retencyjne: „Czyste” w Grodzisku Dolnym o powierzchni 8,05 ha, „Grodzisko Górne” o powierzchni 0,55 ha, „Wólka Grodziska” o powierzchni 0,41 ha. Ponadto na terenie gminy występuje ponad 20 oczek polodowcowych (jeziorek) częściowo zamulonych.

Monitoring i jakość wód powierzchniowych

Od 2007 r. monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest w wyznaczonych dla potrzeb planowania gospodarowania wodami jednolitych częściach wód powierzchniowych (jcw). Jednolita część wód powierzchniowych oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

W 2009 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie realizował ustalony na lata 2007-2009 program monitoringu wód powierzchniowych, uwzględniający wymagania Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W 2009 r. w województwie podkarpackim, w ramach monitoringu wód powierzchniowych, wykonane zostały badania w 87 punktach pomiarowo-kontrolnych położonych w 72 jednolitych częściach wód. Zakres badań obejmował wskaźniki fizykochemiczne, chemiczne i biologiczne, w zależności od rodzaju prowadzonego monitoringu.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne wody powierzchniowe nie są monitorowane. Monitoringiem objęta jest rzeka Wisłok (punkty monitoringowe poza terenem gminy). Rzeka na omawianym obszarze wykazuje umiarkowany stan ekologiczny.

3.5. Warunki hydrogeologiczne

Teren gminy Grodzisko Dolne jest obszarem zasobnym w wody podziemne, które są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Wody podziemne o znaczeniu gospodarczym występują w utworach czwartorzędowych. Wody w utworach trzeciorzędowych mają niewielkie znaczenie użytkowe i wyłącznie lokalny charakter. Na terenie gminy wody podziemne z utworów czwartorzędowych częściowo objęte są ochroną jako Główny Zbiorniki Wód Podziemnych GZWP nr 425 Stalowa Wola-Rzeszów-Dębica. Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów (*Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne - tekst jednolity z 18 listopada 2005 r. Dz. U. Nr 239 poz. 2019 z późniejszymi zmianami*).

Często poziomy te nie są izolowane od powierzchni terenu warstwą utworów nieprzepuszczalnych. Istnieje zatem ryzyko narażenia tych wód na wpływy zanieczyszczenia antropogenicznego. Zasoby wód podziemnych w gminie związane są bezpośrednio z infiltracją wód opadowych oraz z dolinami rzecznyymi.

Monitoring i jakość wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na poziomie krajowym (sieć krajowa) oraz w sytuacjach uzasadnionych specyficznymi potrzebami regionu, także w sieciach regionalnych. Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), stanowiące określoną objętość wód podziemnych, występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Wyróżnia się następujące formy monitoringu JCWPd: monitoring stanu chemicznego i monitoring stanu ilościowego.

W granicach administracyjnych województwa podkarpackiego znajduje się siedem jednolitych części wód podziemnych. Żadna z wymienionych JCWPd nie ma statusu zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu. W związku z powyższym badania stanu

chemicznego wód podziemnych prowadzone są tu tylko w sieci monitoringu diagnostycznego. Zgodnie z ustalonym harmonogramem, cykl badań obejmujący sieć punktów pomiarowych monitoringu diagnostycznego, został przeprowadzony w 2007 r. Ocena jakości wód podziemnych, z tego okresu, dla poszczególnych punktów pomiarowych, została przedstawiona w raporcie „Stan środowiska w województwie podkarpackim w latach 2000-2007”. Badania chemizmu wód podziemnych, w ramach monitoringu diagnostycznego, zostały wykonane w 2010 r.

Badania i klasyfikację wód podziemnych wykonał Państwowy Instytut Geologiczny przy koordynacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ocena stanu wód podziemnych za rok 2008 dokonana została na podstawie nowego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896). Rozporządzenie to dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz dyrektywy 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne monitoring wód podziemnych nie jest prowadzony. Jakość wody podziemnej jest stale kontrolowana na ujęciach komunalnych przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

3.6. Warunki meteorologiczne

Klimat gminy Grodzisko Dolne związany jest z ukształtowaniem powierzchni i podziałem fizjograficznym. Tereny doliny Sanu i Wisłoka charakteryzują się mniej korzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi. Tereny te stanowią rynny spływu chłodnego i wilgotnego powietrza. Przeciwnieństwo stanowią tereny Płaskowyżu Kolbuszowskiego, terasy wysokiej, gdzie panują korzystne warunki termiczno-wilgotnościowe.

Klimat obszarów leśnych tzw. mezoklimat lasów zależy jest od warunków topograficznych, które przekształcone są przez szatę roślinną. Amplitudy dobowe i wilgotności są tu małe, spada także prędkość wiatru. Zjawiskiem charakterystycznym mogą być wiatry lokalne powstające na skutek różnicowania w nagrzewaniu brzegów lasu. Z terenów otwartych, nagranych, następuje konwersja ciepłego powietrza, a w jego miejsce napływa chłodne powietrze z terenów zacienionych.

Warunki topoklimatyczne:

- średnioroczna temperatura powietrza 7,5°C,
- najcieplejszy miesiąc lipiec – śr. temp. 18,5°C,
- najzimniejszy miesiąc luty – śr. temp. – 4,5°C,
- długość okresu wegetacyjnego: 210-220 dni
- wysokość opadów 670 mm.

Warunki anemometryczne.

W/w warunki charakteryzują „wietrzność” regionu i decydują o rozprzestrzenianiu się „potencjalnych” nadziemnych zanieczyszczeń.

Kierunki i rozkład wiatrów w ciągu roku modelowane są ogólną cyrkulacją powietrza atmosferycznego, oraz topografią terenu. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi tu od 2,3 do 2,7 m/s. Na omawianym obszarze notuje się przewagę wiatrów kierunku zachodniego (21,8%), południowo-zachodniego (14,9%) i południowo-wschodniego (12,3%), najrzadziej notuje się wiatry z kierunku północnego.

Monitoring i jakość powietrza

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest obecnie jednym z realizowanych priorytetowych kierunków ochrony środowiska. Dla poprawności wykonania tego zadania konieczne jest prowadzenie monitoringu powietrza. Pozwala to na badania i ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza. Informacje uzyskane w ramach funkcjonowania systemu monitoringu są podstawą do identyfikowania zagrożeń i podejmowania działań zmniejszających stopień zanieczyszczenia powietrza. Proces rozchodzenia się zanieczyszczeń w atmosferze uzależniony jest od warunków meteorologicznych, stąd nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia.

W województwie podkarpackim wstępną ocenę jakości powietrza i klasyfikację stref przeprowadza się ze względu na:

- ochronę zdrowia ludzi i dotyczy: SO₂, NO₂, CO, pyłu zawieszonego PM₁₀, As, Cd, Ni, Pb, BaP, C₆H₆, i O₃,
- ochronę roślin i dotyczy: SO₂, NO_x i O₃.

Od 2007 roku na potrzeby prowadzenia pomiarów i wykonywania ocen rocznych w zakresie SO₂, NO₂, NO_x, CO, benzenu, pyłu zawieszonego PM₁₀, metali i benzo(a)pirenu zawartych w pyłe PM₁₀, województwo podkarpackie podzielone zostało na dziewięć stref. Gmina Grodzisko Dolne należy do strefy tarnobrzjesko-leżajskiej. Ze względu na ozon strefę stanowi powierzchnia całego województwa.

Przy sporządzaniu oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza za rok 2009 analizie poddano wyniki pomiarów poziomów stężeń zanieczyszczeń z 26 stacji i stanowisk pomiarowych włączonych do wojewódzkiej sieci monitoringu powietrza.

W 2009 roku w kryterium ochrony zdrowia w odniesieniu do SO₂, NO₂, CO oraz benzenu wszystkie strefy zakwalifikowane zostały do klasy A co oznacza, że na terenie województwa nie wystąpiło w 2009 r. zagrożenie przekroczenia dopuszczalnych stężeń.

Pomiary pyłu zawieszonego PM₁₀ prowadzone były w województwie podkarpackim na 15 stacjach pomiarowych. Strefa tarnobrzесko-leżajska zaliczona została do klasy C. Istnieje zatem obowiązek opracowania naprawczego Programu Ochrony Powietrza w zakresie PM₁₀.

Analiza pyłu zawieszonego PM₁₀ pod kątem zawartości metali ciężkich (arsenu, kadmu, niklu i ołowiu) w kryterium ochrony zdrowia, wykonywana w 2009 roku na 7 stanowiskach pomiarowych na terenie województwa podkarpackiego nie wykazała przekroczenia wartości docelowych, co pozwoliło na zakwalifikowanie wszystkich stref województwa do klasy A.

W ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim za rok 2009 w zakresie benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym strefa tarnobrzесko-leżajska zaliczona została do klasy C. Konieczne jest zatem opracowanie naprawczego Programów Ochrony Powietrza w zakresie benzo(a)pirenu dla tej strefy.

Na podstawie wyników badań w ocenie rocznej za rok 2009, w zakresie SO₂ i NO_x, w kryterium ochrony roślin, wszystkie strefy województwa podkarpackiego zaliczone zostały do klasy A.

W roku 2009 dotrzymany został w województwie podkarpackim poziom docelowy ozonu w kryterium ochrony zdrowia oraz w kryterium ochrony roślin, województwo zakwalifikowano do klasy A.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla. Znaczny wpływ na jakość powietrza ma emisja ze środków transportu. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze.

Znaczny wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają również lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Na terenie gminy Grodzisko Dolne w ogrzewaniu wciąż przeważa jako paliwo węgiel kamienny, głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i gazu oraz niedostępność do sieci gazowych niektórych miejscowości. Obecnie na terenie gminy około 60% gospodarstw ma dostęp do gazu ziemnego. Są to miejscowości: Grodzisko Dolne (596 odbiorców), Grodzisko Górne (576 odbiorców), Wólka Grodziska (221 odbiorców), Grodzisko Nowe (169 odbiorców). Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków wykonanych w latach poprzednich. Na terenie gminy w ostatnich latach realizowana jest modernizacja budynków oraz lokalnych kotłowni.

3.7. Zasoby naturalne

Teren gminy Grodzisko Dolne położony jest poza zasięgiem intensywnej gospodarki górniczo-przemysłowej. Na terenie gminy znajdują się złoża rozpoznane szczegółowo znajdujące się w Bilansie zasobów kopalin w Polsce:

Złoża gazu ziemnego:

- „Żołyńia-Leżajsk-1” – o zasobach wydobywalnych 861,64 mln m³, złożo eksploatowane
- „Grodzisko Dolne” – o zasobach wydobywalnych 142,33 mln m³, złożo eksploatowane
- „Chałupki Dębnińskie” – o zasobach wydobywalnych 208,66 mln m³, złożo eksploatowane.

Złożo piasków:

- „Laszczyń” – piaski o zasobach 117 tys. ton – wydobyte w 2009 r. - 877 ton.

4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Prawidłowo realizowany rozwój gospodarczy, przestrzenny i społeczny musi uwzględniać ochronę istniejącego ekosystemu oraz eliminować wszystkie zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie.

Działania przewidziane do podejmowania w Gminnym programie ochrony środowiska uwzględniają specyfikę gminy, a niemal każde działanie w mniejszym lub większym stopniu będzie oddziaływało korzystnie na stan środowiska.

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej gminy Grodzisko Dolne, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniami zrównoważonego rozwoju w warunkach zjednoczonej Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców. Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy Grodzisko Dolne. W szczególności:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom, samorządom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy,
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie,
- ułatwia, a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć,
- ułatwia wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Brak realizacji GPOŚ jest niezgodne z obowiązującymi zapisami prawnymi oraz założeniami Polityki Ekologicznej Państwa.

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy gwarantuje jego mieszkańcom poprawę warunków życia, odpowiednią promocję walorów środowiskowych i zasobów oraz szersze możliwości jego wykorzystania. Takí zrównoważony rozwój będzie możliwy przy

uchwaleniu zapisów GPOŚ, natomiast zaniechanie realizacji programu spowoduje jego zachwianie.

Oddziaływanie na środowisko działań przewidzianych do realizacji w projektowanym dokumencie wiąże się głównie z ochroną przyrody, gospodarką wodno – ściekową, ochroną lasów i ochroną powietrza, eksploatacją surowców mineralnych oraz gospodarką wodną.

Na omawianym obszarze występuje dysproporcja pomiędzy rozwojem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Największe zagrożenie powodują ścieki komunalne odprowadzane bez oczyszczenia bezpośrednio do wód lub grunt, szczególnie w miejscowościach posiadających wodociąg.

Nieprawidłowo prowadzona eksploatacja surowców mineralnych systemem odkrywkowym może powodować powstanie: przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk poeksploatacyjnych, niekiedy osuszanie gruntów, zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego.

Nieracjonalne działania człowieka powodujące zmianę stosunków wodnych (regulacja rzek, melioracje odwadniające, osuszenie terenów podmokłych), powodują stopniowe osuszanie i zanik ekosystemów hydrogenicznnych, odznaczających się bardzo wysokim systemem bioróżnorodności. Zagrożenie stanowią także pożary lasów i łąk, które naruszają równowagę ekosystemów i powodują spustoszenia gatunkowe flory i fauny.

W zakresie gospodarki leśnej odczuwalny jest brak dostatecznych środków finansowych na zalesienia, niedobór leśnych zbiorników retencyjnych.

Potencjalne zmiany stanu środowiska, w przypadku braku realizacji programu, dotyczą przede wszystkim pogorszenia jakości wód podziemnych i powierzchniowych, spowodowanego migracją zanieczyszczeń ze ścieków komunalnych odprowadzanych bez oczyszczenia do wód i gruntów, jak też wylewanych z opróżnianych szamb. Budowa oczyszczalni ścieków komunalnych oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy są podstawowymi działaniami funkcjonowania programu.

Rzeki na terenie gminy nie mają wystarczającego zabezpieczenia przeciwpowodziowego i w przypadku wystąpienia deszczy nawałnych istnieje zagrożenie powodziowe. Powierzchnia terenów zagrożonych zalaniem lub podtopieniem z wiosennych roztopów lub letnich deszczy nawałnych na obszarze gminy Grodzisko Dolne wynosi ok. 930,0 ha. Konieczne jest wykonanie wału przeciwpowodziowego w miejscowości Chodaczów przy rzece Wisłok oraz obwałowanie fragmentu potoku Leszczyńka w miejscowości Grodzisko Górne w celu eliminacji zagrożenia.

Zaniechanie budowy zbiorników rekreacyjno – retencyjnych doprowadzi do zmiany poziomu wód gruntowych, które stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Zbiorniki wodne łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza i powódź, są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną miejscowości.

Brak działań w celu objęcia ochroną najcenniejszych obiektów i obszarów, zalesiania nieużytków i słabych użytków rolnych, właściwego zagospodarowania dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli i renaturalizacja ekosystemów doprowadzi do degradacji środowiska przyrodniczego.

Wykorzystanie energii stanowi jedną z podstawowych przesłanek rozwoju gospodarczego, społecznego i poprawy jakości życia. Zapotrzebowanie na energię nieustannie rośnie, a problem zaspokajania potrzeb energetycznych jest stale aktualny. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców. Niska emisja w przypadku braku przechodzenia na opalanie ekologiczne lub olejowe pogorszy w znaczny sposób jakość powietrza atmosferycznego. Pobór wody dla potrzeb energetycznych jest bardzo korzystny zarówno ze względów ekologicznych, jak i ekonomicznych, gdyż do krajowego systemu przesyłu energii, trafia czysta tzw. „biała” energia. Energia wiatru jest jednym z odnawialnych źródeł energii. Współcześnie stosowane turbiny wiatrowe przekształcają ją na energię mechaniczną, która dalej zamieniana jest na elektryczną. Na terenie gminy istnieją dogodne warunki na lokalizację wiatraków pozyskujących energię z siły wiatru, w związku z tym możliwa jest budowa tego typu instalacji.

W przypadku braku realizacji programu działania w zakresie ochrony środowiska będą prowadzone nieprawidłowo.

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIECZNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Przedstawione zasoby i walory środowiska przyrodniczego w gminie Grodzisko Dolne ulegają licznym zagrożeniom. Źródła zagrożeń są wewnętrzne, zlokalizowane na terenie gminy i zewnętrzne w tym znacznie oddalone (np. źródła zanieczyszczeń powietrza).

Podstawowe źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych w gminie to ścieki (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) komunalne z jednostek osadniczych.

Na omawianym terenie funkcjonuje 1 oczyszczalnia ścieków komunalnych, która przeznaczona jest do likwidacji po wybudowaniu nowej oczyszczalni w Chodaczowie. Problemem jest brak sieci kanalizacyjnej w południowej części gminy, niski stan świadomości ekologicznej części mieszkańców, którzy wylewają ścieki na pola, do rowów melioracyjnych i przydrożnych.

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Wody podziemne na terenie gminy, ze względu na niewystarczającą izolację utworów wodonośnych od powierzchni terenu, są mocno zagrożone na zanieczyszczenia antropogeniczne.

W związku z powyższymi uwarunkowaniami przyrodniczymi i prawnymi Program zakłada szereg rozwiązań i działań mających na celu ochronę cennych przyrodniczo terenów.

6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ORAZ OBSZARY NATURA 2000, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE

Realizacja każdej inwestycji, bez względu na jej charakter, skalę czy funkcje jakie ma w przyszłości pełnić, oddziałuje w określony sposób na środowisko i w konsekwencji na człowieka. Skutki tych oddziaływań mają często negatywny, a niekiedy także korzystny charakter, różną skalę, trwałość w czasie, odwracalność i zdolność generowania synergii.

Dlatego dla poprawnej oceny skutków, jakie może powodować przeprowadzenie konkretnych zamierzeń inwestycyjnych należy, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, rozważać problemy oddziaływań całościowo, mając na uwadze nie tylko konsekwencje środowiskowe, ale społeczne i ekonomiczne same w sobie, jak również skutki łączne występujące w odniesieniu do tych trzech składowych, traktowanych równoprawnie.

Planowane w Programie ochrony środowiska na lata 2010-2017 dla gminy Grodzisko Dolne zadania będą oddziaływać na:

- powietrze atmosferyczne
- klimat akustyczny
- roślinność i zwierzęta
- zasoby naturalne i glebę
- wartości przyrodniczo – krajobrazowe i kulturowe
- wody powierzchniowe i podziemne
- ludzi.

Największa ingerencja w środowisko naturalne nastąpi na terenach planowanych inwestycji budowlanych: wodociągi, kanalizacja, obiekty budowlane, elektrownie wiatrowe, elektrownia wodna oraz budowa oczyszczalni ścieków komunalnych. Część inwestycji będzie oddziaływać przede wszystkim na etapie budowy.

Na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką ściekami komunalnymi przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko i wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach RPR.7624/3/07 z dnia 18.06.2008 r. na budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, RPR.7624/3/09 z dnia 29.06.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej oraz RPR.7624/8/09 z dnia 31.07.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej.

Na inwestycję związaną z budową małej elektrowni wodnej na rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów, Inwestor został zobowiązany do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Obecnie trwa postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Określenie zmian stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w odniesieniu do zadań inwestycyjnych zaplanowanych w GPOŚ, przy braku informacji o sposobie i dokładnych miejscach realizacji poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo trudne.

Każda inwestycja prowadzona w związku z budową jak również późniejszą eksploatacją zostanie dokładnie przeanalizowana i określona na etapie uzyskania decyzji środowiskowych, a ich oddziaływanie określone zostanie w raportach oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć.

Realizacja założeń programu ochrony środowiska ma na celu poprawę istniejącego stanu środowiska w zakresie związanym z ochroną przyrody, eksploatacją surowców mineralnych, gospodarką wodno-ściekową, gospodarką leśną i ochroną powietrza.

Należy jednak pamiętać, że niektóre przedsięwzięcia mogą lokalnie oddziaływać na środowisko. Inwestycje tego typu powodują także często szereg konfliktów społecznych (przebieg trasy sieci kanalizacyjnej, budowa elektrowni wiatrowych itd.), co często związane jest z brakiem informacji skierowanej do społeczności.

Zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją POŚ będzie nieterminowe realizowanie zapisanych w nim działań.

6.1. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i glebę

Głównym zagrożeniem dla gleb na terenie gminy jest ich nadmierne zakwaszenie powstające na skutek nieracjonalnego stosowania nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin. Brak zabiegów agrotechnicznych powoduje, że grunty tracą nabytą kulturę rolną i podlegają naturalnej sukcesji drzew i krzewów. Powoduje to zmniejszanie powierzchni gleb użytkowanych rolniczo.

Ważnym zagrożeniem są także niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb.

Surowce mineralne nie stanowią same w sobie zagrożenia dla środowiska. Zagrożenie stanowić może jedynie niewłaściwy sposób ich eksploatacji. Teren gminy Grodzisko Dolne położony jest poza zasięgiem intensywnej gospodarki górniczo-przemysłowej. W ostatnich latach podjęte zostały działania zmierzające do ukrócenia tzw. „dzikiej” eksploatacji kopalni

oraz eliminowania jej z terenów rolniczych i leśnych. W wyniku takiej eksploatacji następuje dewastacja powierzchni ziemi, wynikająca z nieuporządkowanego wydobycia przez miejscową ludność. Wyrobiska te najczęściej są niewielkie, lecz stanowią duże zagrożenie środowiska. Są one często miejscem tworzenia się nielegalnych wysypisk śmieci.

Obecnie eksploatowane tereny powinny posiadać opracowaną dokumentację geologiczną wraz z podanym kierunkiem rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Pozwala to zminimalizować ujemne skutki wydobycia na środowisko naturalne.

Rekultywacja terenów zdegradowanych pozwala przywrócić teren do produkcji rolnej, leśnej czy na cele rekreacyjne. Działania rekultywacyjne powinny być prowadzone w kierunku najbardziej optymalnym dla środowiska.

Zalesianie użytków niskich klas bonitacyjnych, wpłynie korzystnie na gleby i zachowanie różnorodności biologicznej. Stanowią cenny element krajobrazowy i biotyczny. Na terenie gminy nie przewiduje się zalesień o powierzchni powyżej 20 ha.

Resort środowiska stoi na stanowisku, iż energetyka wiatrowa stanowi przyjazną środowisku technologię wytwarzania energii elektrycznej, pozwalającą na redukcję emisji substancji szkodliwych i gazów cieplarnianych oraz zmniejszenie zanieczyszczenia gleby i degradacji terenu, które towarzyszą produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych. Jednakże, jak każde działanie człowieka, realizacja projektów farm wiatrowych może negatywnie oddziaływać na środowisko, szczególnie w przypadku źle zlokalizowanych obiektów. Skutkiem tego będzie miejscowa zmiana w rzeźbie terenu spowodowana pracami ziemnymi pod fundamenty poszczególnych wież elektrowni wiatrowych, drogi dojazdowe wraz z obiektami i urządzeniami podziemnej infrastruktury technicznej. Zakres zmian w rzeźbie terenu uzależniony będzie od jakości prowadzonych prac ziemnych oraz od okresu ich wykonywania.

Planowana inwestycja wybudowania hydroelektrowni nie będzie miała negatywnego wpływu na uprawy rolne składające się na krajobraz, w którym realizowana będzie inwestycja. Zmiana krajobrazu nastąpi tylko w lokalizacji inwestycji. Wpływ projektowanego przedsięwzięcia na powierzchnię ziemi i grunty w strefie przypowierzchniowej zaznaczy się najmocniej na etapie budowy. Oddziaływanie na powierzchnie terenu będzie polegało na pracach ziemnych związanych z budową obiektu hydroelektrowni.

Pozostałe zapisy w ramach gminnego programu ochrony środowiska realizowane będą na terenach już zagospodarowanych. Ich wykonywanie nie wpłynie na istniejącą rzeźbę terenu.

Oddziaływania w trakcie budowy będą polegały na zajęciu powierzchni terenu oraz zmianach struktury gruntu (zagęszczenia, usunięcie warstwy humusu, sztuczne nasypy itp.) pod powierzchnią i w bezpośrednim sąsiedztwie prowadzonych prac. Podobne oddziaływania występować będą również w punktach czasowego składowania materiałów budowlanych i elementów konstrukcyjnych.

Przy właściwie zaprojektowanych zabezpieczeniach (np. wykonaniu kanalizacji deszczowej w obrębie projektowanych inwestycji, zastosowanie ogrodzeń, zachowanie szczególnej ostrożności) zagrożenia bezpośrednie dla gruntu będą zminimalizowane.

Na terenach zurbanizowanych gleby ulegają degradacji przede wszystkim wskutek opadania zanieczyszczeń pyłowych (np. na placu budowy, wzdłuż ciągów komunikacyjnych), przesiąkania zanieczyszczonych wód opadowych oraz zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

Gleba jest elementem środowiska bardzo silnie oddziaływującym na rośliny, dlatego poprawa jej jakości może mieć z biegiem czasu pozytywny wpływ na szatę roślinną.

Oddziaływanie na gleby każdej inwestycji powinno zostać dokładnie przeanalizowane i określone na etapie uzyskania decyzji środowiskowych oraz raportów oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć.

6.2. Oddziaływanie na gatunki fauny, flory i siedliska

Zgodnie z art. 82, ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. – Dz. U. Nr 92 z 2004 r., poz. 880, prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew lub krzewów na terenach zieleni powinny być wykonywane w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom.

Teren budowy jest miejscem, gdzie występują szczególnie liczne zagrożenia dla drzew i krzewów w postaci bezpośrednich uszkodzeń lub niekorzystnych zmian warunków siedliskowych. Dlatego też żadne drzewa i krzewy na placu budowy nie pozostaną bez skutecznego zabezpieczenia.

Prace ziemne związane z rozwojem sieci wodno-kanalizacyjnej oraz budową oczyszczalni ścieków przyczynią się do okresowej zmiany walorów przyrodniczych. Dla potrzeb projektowanych inwestycji przeprowadzono szczegółowe opracowania dotyczące tych przedsięwzięć.

Budowa MEW w Chodaczowie oddziaływać będzie przede wszystkim na ichtiofaunę. Zastosowane rozwiązania w projektowanej MEW tj. 2 turbiny typu Kaplana, kraty zabezpieczające, bariera elektryczno-elektroniczna oraz przepławka komorowa nie będą

w 100% skuteczne i nie będą w pełni pozwalać na migrację ryb oraz zabezpieczać je przed dostawaniem się w obszar pracy wirników turbin, ale nie doprowadzą również do fundamentalnych przekształceń w składzie gatunkowym i liczebności populacji ryb w cieku. Reasumując, planowane przedsięwzięcie w pewnym procencie utrudni gatunkom wędrownym przemieszczanie się, ale z całą pewnością nie spowoduje całkowitego przerwania szlaków ich migracji.

Z uwagi na brak zbiornika na rzece, wody nie będą stagnować, co nie będzie prowadziło do rozwoju innych organizmów niż przed powstaniem progu piętrzącego. Nie powinno też dochodzić do kumulacji glonów pobierających tlen (w czasie nocy), co mogłoby prowadzić do masowego śnięcia ryb oraz gromadzenia się osadów dennych.

Projektowana mała elektrownia wodna w m. Chodaczów wpłynie na rośliny w związku z koniecznością wycinki 8 sztuk drzew – topoli i wierzby o obwodach pni około 180 cm mierzonych na wysokości 130 cm. Inwestor przed przystąpieniem do prac uzyska decyzję zezwalającą na wycinkę drzew kolidujących z lokalizacją inwestycji. Powstanie cofki spowoduje wzrost poziomu wody na odcinku około 11,127 km. Sytuacja ta może doprowadzić do przewrócenia się drzew rosnących na skarpie brzegowej, których system korzeniowy ucierpiał podczas wcześniejszych przepływów wód powodziowych. Sytuacja tak jest niejako procesem naturalnym i nie można tutaj stwierdzić, iż będzie to wyłącznie skutek niekorzystnego oddziaływania stopnia piętrzącego. Zgodnie z mapą sozologiczną dla omawianego terenu, praktycznie na całości odcinka spiętrzenia, przepływy rzeki są już zaburzone antropogenicznie. Zatem planowana inwestycja z oczywistych względów nie jest w stanie zmienić „naturalnych” warunków.

W przypadku przedmiotowego Projektu negatywne oddziaływanie będzie związane głównie z budową farm wiatrowych i dotyczy głównie awifauny. Resort środowiska stoi na stanowisku, iż energetyka wiatrowa stanowi przyjazną środowisku technologię wytwarzania energii elektrycznej, pozwalającą na redukcję emisji substancji szkodliwych i gazów cieplarnianych oraz zmniejszenie zanieczyszczenia gleby i degradacji terenu, które towarzyszą produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych. Jednakże, jak każde działanie człowieka, realizacja projektów farm wiatrowych może negatywnie oddziaływać na środowisko, szczególnie w przypadku źle zlokalizowanych obiektów. Tak więc, aby zapewnić odpowiednie zabezpieczenie przed oddziaływaniem tego typu inwestycji na etapie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji, niezbędne jest aby podczas opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, szczegółową lokalizację farm wiatrowych uzależnić od przeprowadzonej terenowej inwentaryzacji przyrodniczej,

uwzględniając szlaki wędrówek ptaków aby ograniczyć ujemne skutki na środowisko przyrodnicze. Na podstawie prowadzonego monitoringu ornitologicznego, należy rozpoznać miejsca potencjalnego występowania ptaków i na podstawie dostępnej analizy literatury wskazać tereny, które powinny pozostać wolne od zabudowy turbinami wiatrowymi. Oddziaływanie na środowisko inwestycji polegającej na budowie farmy wiatrowej zostanie również dokładnie przeanalizowane i określone na etapie uzyskania decyzji środowiskowej oraz raportu oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć. Wszystkie wskazania i wnioski wynikające z prowadzonego monitoringu powinny zostać uwzględnione na etapie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko.

Pozostałe planowane działania są w większości całkowicie neutralne dla bioróżnorodności i tym bardziej nie powinny przyczynić się do redukcji liczby gatunków, jak też nie powinny przyczynić się do redukcji populacji zwierząt, czy liczby obiektów przyrodniczych.

6.3. Oddziaływanie na ludzi i dobra materialne

Nie przewiduje się negatywnego wpływu na dziedzictwo kulturowe oraz zdrowie ludzi. W programie inwestycji należy stosować nowoczesne, dostępne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne, umożliwiające eliminowanie niekorzystnego oddziaływania inwestycji na poszczególne elementy środowiska, zapewniające ograniczenie uciążliwości do granic władania inwestycji. Przy właściwie zaprojektowanych zabezpieczeniach zagrożenia bezpośrednie będą zminimalizowane.

Zadania polegające na budowie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków na terenie gminy przyczynią się do rozwoju infrastruktury na omawianym obszarze oraz zapewnią mieszkańcom dostęp do jakości wody spełniającej wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. (Dz. U. Nr 61, poz. 417) w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz poprawę środowiska przyrodniczego.

Podczas opracowywania MPZP w związku z możliwością budowy na terenie gminy farm wiatrowych określone zostaną minimalne odległości wież siłowni wiatrowych od siedzib ludzkich, z zastrzeżeniem, że nie mogą one stwarzać uciążliwości przekraczających dopuszczalne normy.

Zakłada się, że praca hydroelektrowni w żaden sposób nie będzie wpływała na okoliczną zabudowę mieszkaniową. Emisja hałasu od obiektów technologicznych zamknie się praktycznie w granicach budynku hydroelektrowni, a sama MEW jako technologia bezemisyjna nie będzie emitowała żadnych substancji do powietrza.

Projektowana inwestycja budowy Małej Elektrowni Wodnej w m. Chodaczów, przy założeniu, iż cofka w całości zamknie się w korycie rzeki Wisłok i nie będą w związku z tym powstawały podtopienia np. pól uprawnych lub łąk, nie będzie miała wpływu na dobra materialne.

Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednie pozytywne oddziaływanie na środowisko, ponieważ zwiększają wiedzę społeczeństwa, jakie zagrożenia niesie ze sobą działalność człowieka i jakie są tego konsekwencje dla środowiska i zdrowia człowieka. Zwiększenie świadomości ekologicznej jest koniecznym warunkiem realizacji poszczególnych działań, ponieważ ochrona środowiska wymaga podejmowania świadomych decyzji przez administrację różnego szczebla oraz uzyskania dla tych decyzji akceptacji i poparcia mieszkańców. Niezbędnym elementem zwiększającym świadomość ekologiczną jest także swobodny dostęp do informacji o środowisku. Stworzenie elektronicznych baz danych umożliwia podejmowanie właściwych decyzji administracyjnych mających wpływ na stan środowiska, ponieważ zawsze dostępna jest informacja o aktualnym stanie środowiska. Kształtowanie postaw proekologicznych jest więc bardzo istotną działalnością w ramach ochrony przyrody i zapobiegania degradacji środowiska.

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy gwarantuje jego mieszkańcom poprawę warunków życia, odpowiednią promocję walorów środowiskowych i zasobów oraz szersze możliwości jego wykorzystania. Taki zrównoważony rozwój będzie możliwy przy uchwaleniu zapisów GPOŚ.

Oceniając dobro materialne jako wszystkie środki, które mogą być wykorzystane, bezpośrednio lub pośrednio, do zaspokojenia potrzeb ludzkich stwierdzić należy jednoznacznie, że zapisy projektu Programu służą ogólnemu rozwojowi gminy, a więc wzbogaceniu dóbr materialnych przy częściowym wykorzystaniu już istniejących elementów zagospodarowania przez np. budowę systemów wodno-kanalizacyjnych, budowę oczyszczalni ścieków, uporządkowanie gospodarki odpadami. Będą to w przewadze oddziaływania bezpośrednie, długotrwałe i stałe.

6.4. Oddziaływanie na obszary i obiekty podlegające ochronie przyrody i krajobrazu

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w obszarze szczególnie atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Na terenie gminy wielkoprzestrzennym systemem ochrony przyrody objęto cenne przyrodniczo tereny jako *Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu*. Znajduje się on w południowo-wschodniej

części gminy i obejmuje fragment doliny Wisłoka. Na terenie gminy Grodzisko Dolne zajmuje obszar o powierzchni 3 900 ha. Występujące tu gatunki chronione to: goździk piaskowy i pyszny, kruszczyk szerokolistny, widłaki, grąźel żółty, grzybicenie białe, podkolan biały, barwinek pospolity. Krajobraz obszaru ma charakter rolniczy z płatami lasów.

Prawną ochroną przyrody w granicach gminy Grodzisko Dolne objęty jest rezerwat leśny „Zmysłówka”. Został utworzony w 1953 r. na powierzchni 2,44 ha. Ochroną objęty jest fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego, o cechach zespołu naturalnego, w drzewostanie znajdują się liczne egzemplarze okazałych dębów, buków i modrzewi o pomnikowych wymiarach.

Na omawianym terenie występują również zarejestrowane pomniki przyrody.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie znajdują się obszary Natura 2000. Obszary takie zlokalizowane są na terenach gmin sąsiadujących z omawianym obszarem.

Podczas prowadzenia prac inwestycyjnych zapisanych w GPOŚ zastosowane zostaną rozwiązania chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem. Nie przewiduje się żadnych negatywnych oddziaływań wynikających z realizacji zadań inwestycyjnych objętych gminnym programem ochrony środowiska. Planowane przedsięwzięcia nie będą oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000, w tym w szczególności: stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz integralność obszarów Natura 2000 i jego powiązania z innymi obszarami. Również podczas realizacji inwestycji celu publicznego zapisane w Programie zastosowane zostaną rozwiązania chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem i nie przewiduje się żadnych negatywnych oddziaływań na obszary i obiekty podlegające ochronie przyrody i krajobrazu.

Utworzenie nowych form ochrony przyrody będzie działaniem sprzyjającym zachowaniu bioróżnorodności.

Planowane zalesienia nie będą prowadzone na obszarze powyżej 20 ha i nie wpłyną na zmianę sposobu użytkowania terenu

W związku z uregulowaniem gospodarki ściekowej w gminie, inwestycje powinny polepszyć stan czystości wód powierzchniowych w tym rejonie w porównaniu do stanu istniejącego. Projektowane prace nie będą miały negatywnego wpływu na funkcje ochronne tych obszarów.

W związku z ewentualnym ujemnym oddziaływaniem planowanych inwestycji, koncepcje takie powinny zostać przedstawione Podkarpackiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oraz Wojewódzkiemu Konserwatorowi Przyrody, w celu

uzgodnienia. Wykonane zostaną również dokładne analizy na etapie decyzji środowiskowych oraz raportów oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć.

6.5. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Głównym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych na obszarze gminy są ścieki komunalne oraz spływy obszarowe z pól uprawnych. Zagrożenie stanowi dysproporcja pomiędzy rozwojem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Największe zagrożenie powodują ścieki komunalne odprowadzane bezpośrednio do wód lub gruntu w miejscowościach posiadających wodociąg, jak też wylewane z opróżnianych szamb.

Rozwiązanie tego problemu będzie możliwe poprzez przyspieszenie budowy zbiorczych systemów kanalizacji oraz budowę nowej oczyszczalni ścieków. Przyczyni się to do poprawy stanu sanitarnego w poszczególnych miejscowościach oraz ochrony zasobów i jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Jest to niezmiernie ważne, w przypadku wykorzystywania wód podziemnych do celów zaopatrzenia ludności. Jednak funkcjonowanie takich obiektów jak oczyszczalnie ścieków powoduje również negatywne skutki dla środowiska. W fazie eksploatacji może powodować uciążliwości odorowe, szczególnie przy niewłaściwie prowadzonej eksploatacji, emisje hałasu i wzrost ilości wytwarzanych odpadów. W związku z tym przy projektowaniu i budowie oczyszczalni należy opracować system zagospodarowania powstających odpadów. Inwestycja taka powoduje także nieodwracalne przekształcenia terenu i zmiany w krajobrazie. W miejscach zrzutu wód spodziewać można się także niekorzystnego oddziaływania na faunę i florę odbiornika. Inwestycje takie jak oczyszczalnie ścieków nie stwarzają podczas normalnej eksploatacji znaczących zagrożeń dla środowiska. Z „Raportu oddziaływania na środowisko ...” sporządzonego dla przedsięwzięcia jakim jest budowa oczyszczalni ścieków komunalnych w Chodaczowie oraz dla budowy kanalizacji na terenie gminy wynika, że granica zasięgu oddziaływania inwestycji na środowisko mieści się w granicach ogrodzenia oczyszczalni, a przy wykonywaniu prac zastosowane zostaną rozwiązania chroniące środowisko. Stwierdzono również, że projektowana kanalizacja sanitarna i budowa oczyszczalni wpłynie pozytywnie na poprawę stanu sanitarnego gleb, wód powierzchniowych i nie będzie uciążliwa dla mieszkańców. Na przedsięwzięcia te wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach. Z uwagi jednak na znaczące oddziaływania w przypadku awarii lub wypadku wskazana jest stała kontrola stanu technicznego tych instalacji, jak również opracowanie szczegółowych planów usuwania skutków awarii.

Inwestycja związana z budową małej elektrowni wodnej w Chodaczowie, zgodnie z „Raportem oddziaływania na środowisko ...” sporządzonego dla przedsięwzięcia, nie pogorszy stanu wód płynących w rzece Wisłok, a dzięki zastosowaniu stopnia wodnego będzie pozytywnie wpływać na jakość ze względu na napowietrzenie wody przy przejściu przez zespół turbin. Co jest ważne przy dużym zanieczyszczeniu wód. Również oczyszczanie krat elektrowni będzie wpływało pozytywnie na jakość wód rzeki Wisłok.

Na rzece Wisłok powyżej jazu piętrzącego, nie będzie również utworzony zbiornik (staw retencyjny), co powodowałoby drastyczne zmniejszanie prędkości rzeki, stagnację oraz zwiększałoby eutrofizację. Całość cofki zostanie utrzymana w korycie rzeki. Zatem, powstanie cofki w korycie nie powinno też powodować znaczącego podnoszenia się temperatury wody z uwagi na niezmienną powierzchnię wody wystawioną na ekspozycje promieni słonecznych. Powstanie spiętrzenia cofkowego będzie zbliżone pod względem wysokości wody do naturalnych warunków przy przepływach wysokich. Dodatkowym efektem realizacji MEW Chodaczów będzie poprawa stosunków wodno-gruntowych w rejonie cofki. Przy mniejszej prędkości i większym poziomie wody w korycie, większa ilość wody infiltrować będzie do wód podziemnych. Nastąpi także załadowanie szkód erozyjnych powstałych w trakcie przepływów wód powodziowych.

Budowa zbiorników retencyjnych jest niezbędna do utrzymania poziomu wód gruntowych oraz stanowi źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą one skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza i powódź, są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych, podnoszą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną miejscowości. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych może jednak niekorzystnie wpływać na środowisko przyrodnicze. Tworzenie nowych zbiorników retencyjnych wiąże się z zajęciem gruntów rolniczych, a także terenów w dolinie rzecznej, co powoduje zniszczenie istniejących siedlisk i zmiany w krajobrazie. W wyniku przemieszczania mas ziemi pojawiają się zmiany w ukształtowaniu terenu. Retencjonowanie wód powierzchniowych w zbiornikach prowadzi do podwyższenia zwierciadła wód gruntowych na terenach sąsiednich. W zależności od istniejących uwarunkowań, ten rodzaj oddziaływania może powodować skutki pozytywne lub negatywne w środowisku. W przypadku obszarów, na których obserwuje się trwałe obniżenie poziomu wód gruntowych, zbiornik retencyjny będzie korzystnie wpływał na otoczenie zwiększając uwilgotnienie gleb i tym samym poprawiając warunki wegetacji roślin. W najbliższym otoczeniu zbiornika zmienia się także mikroklimat, stosunki wodne, co powoduje zmiany w siedliskach roślin i zwierząt. Woda infiltrująca ze zbiornika w głąb przepuszczalnych warstw skalnych zasila poziomy wodonośne, zwiększając tym samym

zasoby wód podziemnych. W przypadku, gdy wody w zbiorniku są zanieczyszczone możliwa jest jednoczesna migracja zanieczyszczeń do poziomu wodonośnego, prowadząca do skażenia wód podziemnych. Zbiorniki zlokalizowane na ciekach mogą powodować wzrost eutrofizacji wód w rzekach, ponieważ warunki panujące w takich zbiornikach sprzyjają nadmiernemu rozwojowi glonów tzw. zakwitom wód. Odpływające ze zbiorników wody są więc żyźniejsze, a nierzadko także w znacznym stopniu odtlenione. Istotny wpływ na proces eutrofizacji mają rozwiązania i parametry techniczne zbiornika oraz ograniczenie dopływu zanieczyszczeń z terenów sąsiednich. Skutki takiego przedsięwzięcia są długotrwałe i często nieodwracalne. Dlatego przed podjęciem decyzji o budowie zbiornika należy przeprowadzić szczegółową analizę ewentualnych korzyści i strat dla środowiska.

Korzystnym dla środowiska oraz pozwalającym ograniczyć skutki powodzi działaniem jest też ograniczanie zagospodarowania dolin rzecznych i pozostawianie ich w naturalnym stanie.

Zabiegi melioracyjne pozwalają utrzymać właściwe stosunki wodno-powietrzne w glebach powstrzymując ich degradację. Melioracje należy prowadzić tak, aby nie prowadziły do zaniku śródpolnych oczek wodnych, stanowiących element krajobrazu oraz specyficzne ekosystemy. Zagrożeniem przy braku utrzymania właściwej sprawności tych urządzeń jest jednak możliwość nadmiernego osuszania gruntów, co prowadzi do murszenia gleb.

Inwestycje w zakresie wodociągów przyczynią się do poprawy jakości wody pitnej oraz do podniesienia standardu życia mieszkańców.

W czasie realizacji inwestycji należy się liczyć z naruszeniem powierzchniowego kompleksu warstw, co może ułatwić ewentualną infiltrację wód i zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. Zachowanie szczególnej ostrożności w trakcie wykonywania prac budowlanych całkowicie wyeliminuje ewentualne zagrożenie zanieczyszczeniem wód i gruntu. Przy właściwie zaprojektowanych zabezpieczeniach (np. wykonaniu kanalizacji deszczowej w obrębie projektowanych inwestycji, budowa farm wiatrowych, MEW) zagrożenia bezpośrednie dla wód podziemnych poziomów użytkowych będą zminimalizowane. Generalnie realizacja tych zadań i inwestycji spowoduje jednak pozytywny wpływ na środowisko m.in. poprzez zmniejszenie ilości odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych ze źródeł komunalnych oraz ograniczenie spływu zanieczyszczeń obszarowych.

Niektóre z zadań przewidzianych do realizacji w GPOŚ będą się wiązały ze zwiększeniem poboru wody. Będą to zadania związane z powstawaniem nowych obiektów.

Przewiduje się, że wszystkie te obiekty będą podłączone do istniejących sieci wodociagowych i kanalizacyjnych.

Podczas prowadzenia prac inwestycyjnych zapisanych w GPOŚ zastosowane zostaną rozwiązania chroniące środowisko, w tym na wody podziemne przed zanieczyszczeniem. Nie przewiduje się żadnych negatywnych oddziaływań wynikających z realizacji zadań inwestycyjnych objętych programem ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne.

Gminny program ochrony środowiska ustala szereg działań w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Realizacja tych zapisów pozwoli skutecznie chronić wody na terenie gminy.

6.6. Oddziaływanie na powietrze

Podczas poszczególnych faz realizacji programu, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego związane może być z:

- prowadzeniem prac ziemno-budowlanych – powstawanie zapylenia typu mineralnego o składzie zbliżonym do naturalnego podłoża. Może występować emisja niezorganizowana, bardzo trudna do oszacowania ze względu na jej intensywność związaną głównie z warunkami pogodowymi (prędkość wiatru, nasłonecznienie, temperatura) i wilgotnością podłoża. Z uwagi na jej niską szkodliwość dla środowiska przyrodniczego można uznać ją za pomijalną.
- pracą ciężkiego sprzętu – zanieczyszczenie powietrza spalinami pochodzącymi z pracujących pojazdów; ruch pojazdów będzie występował okresowo jak również będzie dotyczył tej części obszaru, na której prowadzone będą prace w danym momencie.

Przedsięwzięcie na etapie budowy dzięki prawidłowej organizacji robót budowlanych (np. zastosowanie ogrodzeń, praca w porach dziennych) będzie oddziaływać na środowisko w ograniczonym zakresie. Zanieczyszczenia gazowe i pyłowe powstające w wyniku prowadzonych prac budowlanych będą ograniczone swoim oddziaływaniem do terenu budowy. Również ze względu na etapowość wykonywanych prac budowlanych wpływ na stan zarówno klimatu akustycznego jak i stanu powietrza atmosferycznego zostanie w znacznym stopniu ograniczony.

Dużą rolę w kształtowaniu lokalnego poziomu zanieczyszczeń w powietrzu ma tzw. niska emisja. Jej źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości (o dużym stopniu zanieczyszczenia) w lokalnych i indywidualnych kotłowniach. Biorąc pod uwagę lokalizację tych obiektów w zwartej zabudowie, wskazuje się na konieczność wyboru paliw ekologicznych.

Zadania ujęte w programie mają na celu poprawę jakości powietrza na terenie gminy. Przedsięwzięcia w tym zakresie mają prowadzić do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery m.in. poprzez eliminację wykorzystania paliw konwencjonalnych w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych. Działania takie pozwolą na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Hydroelektrownia jest instalacją bezemisyjną w rozumieniu emisji substancji do powietrza. Patrząc całościowo można powiedzieć, że elektrownie wodne wpływają pozytywnie na powietrze atmosferyczne. Mała Elektrownia Wodna w m. Chodaczów jest instalacją wytwarzającą energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, a więc, co jest istotne z punktu widzenia efektu cieplarnianego, nie będzie uwalniania do atmosfery dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń, tak jak w przypadku produkcji energii elektrycznej klasycznymi metodami z węgla.

Kolejnym kierunkiem działania jest wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł. Różnorodność postaci energii odnawialnej przekłada się na różnorodność oddziaływań na środowisko. Wykorzystanie energii wiatrowej wiąże się z trwałymi zmianami walorów estetycznych krajobrazu i stwarza zagrożenie dla ptaków, lecz nie będzie źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza. Negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji i prawidłowy projekt.

Podczas spalania biomasy dochodzi do obciążenia środowiska poprzez wytwarzane odpady, a także przez emisję do powietrza. Wielkość oddziaływania zależy przede wszystkim od rodzaju wykorzystywanego paliwa, którym mogą być słoma, zrębki, brykiet drewna, osady ściekowe. Oddziaływanie może wiązać się także z uciążliwościami związanymi z odpowiednim przygotowaniem paliwa, co wiąże się z powstaniem odpadów czy ścieków. W przypadku plantacji energetycznych takich jak wierzba energetyczna mogą pojawić się zagrożenia takie jak: powstanie wielkoobszarowych monokultur, ograniczenie bioróżnorodności i wyjaławianie gleb, ponieważ uprawy takie są kilkuletnie. Jednak korzystną cechą wykorzystania biomasy jest fakt, że do celów bilansowych przyjmuje się, że jej spalanie nie powoduje emisji dwutlenku węgla (CO₂), ponieważ ilość tego gazu powstająca podczas spalania jest zbilansowana z poborem w procesie wzrostu rośliny.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne w ogrzewaniu wciąż przeważa jako paliwo węgiel kamienny, głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i brak dostępności niektórych miejscowości do sieci gazowych. Coraz bardziej popularna staje się

termomodernizacja budynków wykonanych w latach poprzednich. Na terenie gminy w ostatnich latach realizowana jest modernizacja budynków oraz lokalnych kotłowni.

Największe szanse rozwoju posiada obecnie energetyczne wykorzystywanie biomasy (drewno z szybko rosnących drzew i krzewów, słomy zbóż i rzepaku). Coraz popularniejsze stają się piece na biomasę w domach jednorodzinnych oraz obiektach użyteczności publicznej. W zakresie helioenergii coraz częściej instalowane są kolektory słoneczne zarówno przez osoby prywatne jak i firmy, ponieważ w przeciwieństwie do tradycyjnych zasobów energii nie powodują zanieczyszczenia środowiska i są dużo tańsze. Obecnie na terenie gminy brak rozbudowanych instalacji słonecznych. Energia słoneczna poprzez kolektory słoneczne i rzadko ogniwa fotogalwaniczne wykorzystywana jest w prywatnych domach jednorodzinnych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej lub do wspomagania ogrzewania budynków. Obecnie na terenie gminy jest kilkanaście instalacji słonecznych (kolektorów). Istotnym elementem ograniczającym stosowanie tego typu instalacji jest ich koszt.

W porównaniu ze stanem istniejącym emisja zanieczyszczeń się zmniejszy - stan środowiska się poprawi. Generalnie można stwierdzić, że realizacja GPOŚ nie wpłynie ujemnie na jakość powietrza na terenie gminy.

6.7. Oddziaływanie na klimat akustyczny

Hałas powstający na terenie gminy związany jest głównie z komunikacją. Przy stałych tendencjach wzrostowych ilości pojazdów poruszających się po drogach jedynymi możliwościami minimalizowania hałasu jest poprawa funkcjonalności układu komunikacyjnego, poprawa jakości dróg oraz dbałość o zieleń ochronną.

Podczas prowadzonych robót wystąpią niekorzystne zjawiska hałasowe związane z pracą ciężkich maszyn oraz przemieszczaniem się samochodów o dużym tonażu, przewożących ładunki. Ciężki sprzęt budowlany może być w bezpośrednim jego pobliżu źródłem dźwięku o poziomie przekraczającym 90 dB. Samochody transportujące maszyny i urządzenia oraz materiały budowlane generują hałas o poziomie większym niż 80 dB. Wymusza to przeprowadzenie prac remontowych w możliwie jak najkrótszym czasie zwłaszcza w pobliżu zabudowy mieszkalnej. Hałas emitowany w trakcie prowadzenia prac będzie hałasem okresowym ograniczonym do terenu prowadzonych prac. Charakteryzować go będzie duża dynamika zmian i odwracalność (zanik bezpośrednio po zakończeniu robót).

W trakcie realizacji inwestycji przewiduje się wystąpienie wibracji, czyli drgań mechanicznych spowodowanych ruchem pojazdów ciężkich oraz pracą maszyn. Wibracje te

będą mieć charakter okresowy, krótkotrwały i odwracalny (zanik bezpośrednio po zakończeniu robót) i będą się ograniczać do terenu realizowanych prac.

Największy wpływ na klimat akustyczny podczas realizacji projektowanego dokumentu będzie związane z eksploatacją farm wiatrowych. Emisja akustyczna, jaka pojawi się w fazie eksploatacji jest skorelowana z siłą wiatru powodującego ruch łopat i wirnika elektrowni a jej natężenie będzie zmienne w czasie. Zlokalizowanie elektrowni wiatrowych w odległości około 1000 m od terenów chronionych akustycznie zapewni utrzymanie akustycznych standardów jakości środowiska w okresie eksploatacji elektrowni wiatrowych. Obecnie w sposób szczegółowy standardy jakościowe warunków akustycznych środowiska określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r., nr 120, poz. 826). Najbardziej restrykcyjną wartością poziomu dźwięku podaną w cytowanym rozporządzeniu jest 40 dB, tj. dopuszczalna wartość dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, szpitali, itp. Na podstawie dostępnych danych literaturowych, przyjmuje się, że zachowanie odpowiednich standardów akustycznych (w zależności od rozmieszczenia turbin oraz szczegółowych uwarunkowań lokalnych takich jak rzeźba i pokrycie terenu) zapewnia dotrzymanie odległości ok. 350-450 m od turbiny wiatrowej.

Producenci elektrowni podają dla każdego typu urządzenia informacji o poziomie dźwięku emitowanego u źródła, podając wartości gwarantowane przy prędkościach, dla której elektrownia osiąga moc nominalną. Zwykle są to wielkości od 98 do 106 dB. W miarę oddalania się od elektrowni (źródła dźwięku) emisja słabnie i zwykle w odległości 300 m nie przekracza 45 dB. Problemem jest to, że elektrownie wiatrowe lokalizowane są na terenach niezabudowanych z dala od innych źródeł hałasu. Wówczas jednostajny szum emitowany przez elektrownie może być odbierane jako dźwięk uciążliwy. Usytuowanie wież elektrowni wiatrowych w stosunku do istniejącej okolicznej zabudowy musi zapewniać zachowanie dopuszczalnego poziomu hałasu wymaganego przepisami.

Ważnym efektem funkcjonowania elektrowni wiatrowych odczuwalnym przez człowieka jest emisja infradźwięków, to jest dźwięków o niskiej częstotliwości (poniżej 20 Hz). Ludzkie ucho jest stosunkowo słabo wrażliwe na dźwięki o niskiej częstotliwości, ale odczuwalnym efektem obecności tych dźwięków jest uczucie rozdrażnienia, zaniepokojenia i pobudzenia. Oczywiście odczucia te będą różnym stopniu odbierane przez poszczególne osoby i brak jest potwierdzonych naukowo dowodów o szkodliwości wpływu infradźwięków emitowanych przez elektrownie wiatrowe na organizm ludzki. Aby zjawisko to wyeliminować planuje się budowę wiatraków w odległości około 1 km od zabudowań.

Należy jednocześnie podkreślić, że dźwięki o niskiej częstotliwości są elementem naturalnego środowiska akustycznego człowieka (np. fale morskie, szum drzew).

Źródłem hałasu, które na przedmiotowym obszarze będzie miało znaczenie dla klimatu akustycznego, w przypadku małej elektrowni wodnej w Chodaczowie, jest zespół turbin. Zgodnie z deklaracją producenta moc akustyczna takiego zespołu wynosi $L_{WA} = 85$ dBA. Turbiny zamontowane są w budynku bloku hydroelektrowni o konstrukcji żelbetowej. Budynek o grubości ścian 20 cm, bez okien będzie stanowił bardzo dobrą izolację dla dźwięków generowanych od pracy turbin wodnych i izolacja na poziomie $R_A=30$ dB będzie spełniona. Pewne słyszalne dźwięki dla mieszkańców zabudowy zagrodowej zlokalizowanej około 80 m od inwestycji, mogą dochodzić od przelewania się wody przez jaz oraz od wylotu wody z odprowadzenia po zespole turbin. Jednakże ze względu na charakter tego dźwięku nie będzie to w żaden sposób uciążliwe.

W ramach realizacji zadań przewidzianych w Programie zapisano działania, które prowadzą do zidentyfikowania i zinwentaryzowania terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu, ponieważ dzięki temu można prowadzić efektywne działania ograniczającego jego skutki np. poprzez budowę ekranów akustycznych, wymianę okien na dźwiękoszczelne, modernizację dróg.

6.8. Oddziaływanie na zabytki

Zabytki nadają walor sprzyjający rozwojowi funkcji turystyki oraz podnoszenia jakości życia mieszkańców. Położenie historycznego zespołu przy ważnych szlakach komunikacyjnych, atrakcyjność krajobrazu przyrodniczego i kulturowego umożliwiają stworzenie bogatej i różnorodnej oferty dla życia mieszkańców i turystów.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne zachowały się obiekty dziedzictwa kulturowego o dużej wartości historycznej i architektonicznej. Najbardziej charakterystycznym elementem środowiska kulturowego są kapliczki przydrożne, których wiele wpisanych jest do rejestru zabytków. Ochroną prawną objętych jest kilkadziesiąt obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Dominują obiekty mieszkalne – stara plebania w Grodzisku Dolnym, domy i zagrody oraz karczmy, kuźnie, stodoły z przełomu wieków XIX/XX. Ponadto ochroną konserwatorską objęte są pozostałości parku dworskiego w Grodzisku Dolnym. Zabytkiem sakralnym jest kościół parafialny p.w. Św. Barbary w Grodzisku Dolnym.

Teren Gminy Grodzisko Dolne od wielu lat pozostaje w zainteresowaniu archeologów. Na jej obszarze dokonano ciekawych odkryć archeologicznych. Prowadzone w 1996 roku liczne prace wykopaliskowe oraz badania, potwierdziły ślady bytności człowieka z okresu

neolitu i brązu. Odkryto ślady osadnictwa sprzed ponad 11 tysięcy lat, co należy do rzadkości w skali ogólnopolskiej. Na terenie gminy Grodzisko Dolne znajduje się 61 stanowisk archeologicznych.

Prowadzenie robót budowlanych w sąsiedztwie obiektów zabytkowych należy wykonywać ze szczególną ostrożnością. W związku z ewentualnym ujemnym oddziaływaniem poszczególnych działań (np. budowa sieci wodno-kanalizacyjnych) inwestycje te w razie konieczności powinny zostać przedstawione Podkarpackiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, który do przedstawionych projektów powinien wnieść uwagi.

W przypadku planowanych inwestycji w GPOŚ nie należy spodziewać się wpływu na zabytki. Jednakże na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, należy zwrócić uwagę, aby żadne z nich nie zostało zlokalizowane w pobliżu obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej.

Prace budowlane wykonane pod nadzorem archeologa i w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wyeliminują ewentualny wpływ na obiekty chronione.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, W TYM NA OBSZARY NATURA 2000 MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne przewiduje podejmowanie działań, które będą wpływały na środowisko. Działania te to przede wszystkim zadania inwestycyjne w zakresie infrastruktury komunalnej: wodociągi, kanalizacja, budowa oczyszczalni ścieków, mała elektrownia wodna, farmy wiatrowe, które będą ingerować w środowisko głównie na etapie ich realizacji, powodując przejściowe uciążliwości. Oddziaływania te będą miały charakter odwracalny oraz będą występowały w relatywnie krótkim czasie.

W przypadku przedmiotowego projektu negatywne oddziaływanie na środowisko będzie związane głównie z oddziaływaniem farm wiatrowych. Negatywny ich wpływ dotyczy głównie awifauny, krajobrazu oraz klimatu akustycznego. Resort środowiska stoi na stanowisku, iż energetyka wiatrowa stanowi przyjazną środowisku technologię wytwarzania energii elektrycznej, pozwalającą na redukcję emisji substancji szkodliwych i gazów cieplarnianych oraz zmniejszenie zanieczyszczenia gleby i degradacji terenu, które towarzyszą produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych. Jednakże, jak każde działanie

człowieka, realizacja projektów farm wiatrowych może negatywnie oddziaływać na środowisko, szczególnie w przypadku źle zlokalizowanych obiektów. Tak więc, aby zapewnić odpowiednie zabezpieczenie zdrowia i warunków życia ludzkiego, jak również pozostałych elementów środowiska naturalnego przed oddziaływaniem tego typu inwestycji na etapie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji, niezbędne jest przestrzeganie obecnie obowiązującego systemu prawnego dotyczącego ocen oddziaływania na środowisko, ochrony przyrody i powiązanych, z wspomnianym systemem, przepisów określających standardy emisyjne.

W celu ograniczenia ujemnego wpływu na w/w komponenty środowiska proponuje się, aby podczas opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, szczegółową lokalizację farm wiatrowych uzależnić od przeprowadzonej terenowej inwentaryzacji przyrodniczej, uwzględniając szlaki wędrówek ptaków oraz ograniczając ujemne skutki na środowisko przyrodnicze. Celem zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach zabudowanych konieczne jest takie rozstawienie turbin i dobór ich mocy akustycznej, które umożliwią zachowanie obowiązujących norm poziomów hałasu. Celem zachowania gleb najwyższej klasy w najmniej zmienionym stanie należy dążyć do minimalizacji zajmowania gruntów wysokiej jakości (II, III i IV klasy bonitacyjnej), w tym w zakresie rozplanowania poszczególnych elementów farmy wiatrowej. Oddziaływanie na środowisko naturalne inwestycji polegającej na budowie farmy wiatrowej zostanie również dokładnie przeanalizowane i określone na etapie uzyskania decyzji środowiskowej oraz raportu oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć. Należy tu podkreślić, że ocena oddziaływania na środowisko jest zasadniczym instrumentem prewencyjnym ochrony środowiska, zapewniającym zgodność przeprowadzanych procedur z wymogami Unii Europejskiej.

Celem Polityki ekologicznej państwa jest zmniejszenie zapotrzebowania na wodę i ograniczenie ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń. W ramach działań w zakresie wód podziemnych zapisane są zadania, które mają doprowadzić do racjonalnego gospodarowania cennymi zasobami wód podziemnych.

Podniesienie efektywności ochrony wód podziemnych ma na celu odcięcie dopływu ścieków do rzek. Zadania polegające na rozbudowie sieci kanalizacyjnej przyczynią się do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Dzięki temu przedsięwzięciu znacznie poprawią się warunki życia mieszkańców.

Przy realizacji koncepcji budowy małej elektrowni wodnej należy tak planować zakres prac budowlanych, aby w możliwie najwyższym stopniu zapewnić ochronę gleb, siedlisk,

naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Dla eliminacji ujemnych dla środowiska skutków piętrzenia wody w rzece Wisłok wybudowana zostanie sprawna i funkcjonalna przepławka dla ryb zapewniająca drożność cieku dla gatunków migrujących. Projektowana inwestycja nie tylko nie pogorszy jakości wody, ale polepszy ją, zmniejszając ilość prowadzonej zawiesiny oraz zwiększając ilość tlenu. Wzmożone natlenianie wody rzecznej (dzięki pracy turbin MEW) wpłynie dodatnio na proces samooczyszczania się wód rzecznych, co w przyszłości może zaowocować podniesieniem się jakości wody poniżej planowanej inwestycji.

Planowana MEW w m. Chodaczów, w gminie Grodzisko Dolne wykorzystuje takie rozwiązania technologiczne i techniczne, które nie będą wywierały pejoratywnego wpływu, nie tylko na cenny przyrodniczo wokół krajobraz, ale przede wszystkim na stan ichtiofauny, który może być najbardziej narażony, ze względu na migrację poszczególnych gatunków ryb. Rozwiązania przewidywane do zastosowania w MEW Chodaczów są stosowane skutecznie w Polsce i na świecie. W projektowanej MEW zastosowane będą turbiny typu Kaplana charakteryzujące się stabilnością oraz niską emisją hałasu, kraty zabezpieczająca większe ryby przed dostawaniem się pomiędzy łopatki turbiny.

Dodatkowym efektem realizacji MEW Chodaczów będzie poprawa stosunków wodno-gruntowych w rejonie cofki. Przy mniejszej prędkości i większym poziomie wody w korycie, większa ilość wody infiltrować będzie do wód podziemnych. Nastąpi także załadowienie szkód erozyjnych powstałych w trakcie przepływów wód powodziowych.

Projektowana inwestycja będzie miała pozytywny wpływ na klimat. Mała Elektrownia Wodna w m. Chodaczów jest instalacją wytwarzającą energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, a więc, co jest istotne z punktu widzenia efektu cieplarnianego, nie będzie uwalniania do atmosfery dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń, tak jak w przypadku produkcji energii elektrycznej klasycznymi metodami z węgla.

Stwierdza się, iż planowana inwestycja wybudowania hydroelektrowni nie będzie miała negatywnego wpływu na uprawy rolne składające się na krajobraz, w którym realizowana będzie inwestycja. Zmiana krajobrazu nastąpi tylko na terenie lokalizacji inwestycji.

W wyniku realizacji ustaleń GPOŚ nie zaistnieją straty w obszarach chronionych położonych w granicach gminy i w jego sąsiedztwie, w tym zwłaszcza w sieci Natura 2000. Do racjonalnych działań w zakresie środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody będzie wdrożenie programu NATURA 2000, który przyczyni się do zapewnienia różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Utworzenie

nowych form ochrony przyrody przyczyni się do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej.

Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska, wprowadziły obowiązek tworzenia, w oparciu o mapy akustyczne, programów ochrony środowiska przed hałasem dla aglomeracji i głównych dróg, a także linii kolejowych, zakładają one również konieczność modyfikacji istniejącego systemu monitorowania hałasu w środowisku oraz systemu informacji o środowisku.

Wpływ na powietrze będzie występował w postaci zwiększonej emisji pyłów i spalin spowodowanej ruchem maszyn budowlanych oraz samochodów transportujących materiały i urządzenia budowlane oraz odpady z terenu budowy. Praca sprzętu budowlanego i ruch pojazdów wpłynie również czasowo na klimat akustyczny na obszarze objętym inwestycją.

W fazie realizacji planu ze względu na dużą dynamikę zmian w natężeniu hałasu nie stosuje się tymczasowych urządzeń ochronnych. Zaleca się natomiast prowadzenie prac budowlanych w sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej tylko w porze dnia (od 6:00 do godziny 22:00) oraz optymalizację czasu pracy, tak by ograniczyć liczbę przejazdów ciężkich, samochodów i maszyn.

Wpływ na gleby i grunty będzie dotyczył okresowych zmian w ukształtowaniu terenu i będzie związany z realizacją takich zadań, jak: budowa infrastruktury komunalnej: wodociągi, kanalizacja, budowa oczyszczalni ścieków, małej elektrowni wodnej, farm wiatrowych, wykopy pod fundamenty obiektów kubaturowych, eksploatacja surowców mineralnych.

Aby zminimalizować negatywne oddziaływanie eksploatacji surowców mineralnych na środowisko naturalne należy poddawać sukcesywnej rekultywacji obszary wydobycia oraz przeprowadzić rekultywację terenu już po zakończonej eksploatacji surowca.

Źródłem odpadów powstających w trakcie realizacji inwestycji będą głównie materiały budowlane, materiały z wykopów oraz związane z pracą maszyn. W zdecydowanej większości odpady powstające w czasie realizacji zadań nie będą się zaliczały do odpadów niebezpiecznych i w przypadku braku możliwości ich powtórnego wykorzystania zostaną wywiezione na składowisko odpadów komunalnych. Zgodnie z obowiązującą Ustawą o odpadach (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późniejszymi zmianami) wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały

zezwoleń właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba że działalność taka nie wymaga uzyskania zezwolenia.

W przypadku prowadzenia prac w sąsiedztwie obiektów zabytkowych, wszelkie prace należy wykonywać ze szczególną ostrożnością. Zgodnie z zapisami *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dn. 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami)* w przypadku ujawnienia przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem, osoby prowadzące roboty budowlane lub ziemne zobowiązane są niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Jednocześnie należy zabezpieczyć odkryty obiekt, przedmiot lub stanowisko i wstrzymać wszelkie roboty, mogące go uszkodzić lub zniszczyć.

Prace budowlane wykonane pod nadzorem archeologa i w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wyeliminują ewentualny wpływ na obiekty chronione.

Niezbędne jest również wprowadzanie mechanizmów wspomagających funkcjonowanie istniejących i nowo tworzonych rozwiązań w zakresie poszczególnych komponentów środowiska. Należy prowadzić ciągłe akcje edukacyjno-informacyjne dotyczące konieczności włączenia się mieszkańców w zmianę podejścia do środowiska i jego zasobów. Należy również pamiętać, że niektóre przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej mogą lokalnie oddziaływać na środowisko, powodując często szereg konfliktów społecznych, co związane jest z brakiem informacji skierowanej do społeczności.

Na terenie objętym Programem wszelkie działania inwestycyjne podlegają obowiązkowi racjonalnego kształtowania środowiska i gospodarowania jego zasobami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania. Na etapie eksploatacji zrealizowane inwestycje zasadniczo powinny wpłynąć korzystnie na stan środowiska. Jakiegokolwiek działania powodujące degradację środowiska na obszarach objętych programem stoją w sprzeczności z zasadniczymi celami GPOŚ.

8. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W GMINNYM PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA, W TYM WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK W WSPÓLCZESNEJ WIEDZY

Gminny program ochrony środowiska na lata 2010-2017 jest kompleksowym dokumentem przeciwdziałania degradacji środowiska naturalnego na terenie gminy Grodzisko Dolne. Ma na celu wyznaczyć działania poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych i skorelowanie ich z polityką regionalną oraz osadzenie w realiach finansowych. Zadania infrastrukturalne będą wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie ożywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych. Jest to program spójny, którego poszczególne elementy łączą się ściśle z innymi, pozwalając osiągnąć efekt synergii. Poszukiwanie rozwiązań alternatywnych byłoby kwestionowaniem całej, kompleksowej wizji rozwoju gminy Grodzisko Dolne i wymagałoby stworzenia zupełnie nowej koncepcji rozwoju.

Metodologia opracowania Prognozy nakazuje dokonanie propozycji rozwiązań alternatywnych w stosunku do przewidywanych w projekcie dokumentu - rozwiązań, które pozwoliłyby osiągnąć zamierzone cele przy mniejszej skali uciążliwości i oddziaływań na różne aspekty środowiska. Zadania przewidziane w POŚ mają tylko nieznaczny wpływ na analizowane aspekty środowiska – większość ma charakter neutralny, a spośród tych oddziałujących na środowisko, obserwuje się przewagę oddziaływań pozytywnych, nad negatywnymi. Oceniając wpływ na różne elementy środowiska należy zauważyć, że zmiany pozytywne będą istotne i zauważalne, podczas gdy prognozowane zmiany negatywne będą raczej niewielkie. Uwzględniając powyższe, należy stwierdzić, że poszukiwanie rozwiązań alternatywnych, istotnych z punktu widzenia ograniczania oddziaływania na środowisko, jest bezcelowe, gdyż zaproponowane działania pozwalają na realizację zakładanych celów przy niewielkich kosztach środowiskowych. Ponadto dokument jest na wysokim stopniu ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii – farm wiatrowych, małej elektrowni wodnej należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko.

Podczas wdrażania POŚ zakłada się wykorzystanie obecnie znanych i używanych metod, technik, technologii. Warto zauważyć, że zakłada się realizację zamierzonych celów w okresie 2010-2017. Okres ten jest stosunkowo krótki, stąd w dużym stopniu przewidywalny w zakresie rozwiązań technicznych i technologicznych, istotnych zarówno dla realizacji komponentów inwestycyjnych, jak i społecznych programu. Jest to także okres, dla którego w większości (do roku 2013) dokładnie znane są sposoby i zasady finansowania działań. Dlatego też, nie należy się spodziewać zaistnienia wśród tych zagadnień nowych uwarunkowań, które mogłyby poważnie zagrażać realizacji założeń Programu.

9. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMU

Cele ochrony środowiska określają przede wszystkim Polityka ekologiczna państwa, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz dokumenty ustanowione na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym tj. Środowisko 2010: nasza przyszłość nasz wybór, Strategia Rozwoju Kraju i inne związane dokumenty regionalne.

Podstawowym dokumentem w zakresie ochrony środowiska ustanowionym przez Unię Europejską jest VI Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska „Środowisko 2010: nasza przyszłość nasz wybór”. Wyznacza on ramy strategicznej polityki wspólnotowej na okres 10 lat.

W założeniu VI Program Działań określa priorytetowe pola działań w dziedzinie ochrony środowiska, co pozwoli na skuteczną odpowiedź zarówno na wyzwania stawiane w wymiarze całego globu, jak i na określone problemy napotkane na szczeblu wspólnotowym, krajowym, regionalnym czy lokalnym. Powyższe pola działań ujęto w ramy kilku strategii tematycznych: m.in. dot. ochrony gleby, ochrony i zachowania środowiska morskiego, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, środowiska miejskiego, zarządzania zasobami naturalnymi, utylizacji odpadów. Do głównych priorytetów w okresie funkcjonowania programu zaliczono następujące zagadnienia:

- zmiana klimatu,
- przyroda i różnicowanie biologiczne,

- środowisko naturalne, zdrowie i jakość życia,
- zasoby naturalne i odpady.

Cele Programu wyznaczono w oparciu o założenie rozdzielania nacisków między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym. Chodzi m.in.: o zasadę „zanieczyszczający płaci”, zasadę ostrożności, działania zapobiegawcze oraz zasadę usuwania zanieczyszczenia u źródła.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest „zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w. oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju”.

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju. Zakłada ona takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

Priorytetowe cele zapisane w Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 to: poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej, rozwój obszarów wiejskich oraz rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej; wyrównywanie szans rozwojowych obszarów problemowych; poprzez: wspieranie szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej czy zasobów kultury, wspieranie sieci osadniczej i miejskiej, wzmacnianie procesu odbudowy gospodarczego potencjału małych miast i miasteczek, opartego na endogenicznych walorach tych ośrodków.

Dokumentami określającymi uwarunkowania w skali regionalnej są:

- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2015

- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012-2019,
- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020,
- Programu ochrony środowiska dla powiatu leżajskiego na lata 2009-2012, z perspektywą do 2016 r.
- Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu leżajskiego.

Reasumując przegląd dokumentów, należy stwierdzić, że akcentują one poprawę warunków życia mieszkańców oraz stanu środowiska przyrodniczego. Wskazują na konieczność zachowania dziedzictwa kulturowego i aktywnej ochrony zabytków, modernizacji i rozbudowy infrastruktury, stwarzania coraz lepszych warunków rozwoju przedsiębiorczości.

W projekcie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” zostały uwzględnione wszystkie istotne cele ustanowione w powyżej cytowanych dokumentach.

10. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZENIA

Monitoring wdrażania Programu oznacza, że regularnie oceniane i analizowane będą:

- stopień wykonania działań
- stopień realizacji przyjętych celów
- rozbieżność pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- przyczyny tych rozbieżności.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia kierownik referatu. Wójt Gminy Grodzisko Dolne będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Cele długookresowe do 2017 r. i kierunki działań na lata 2010-2013 powinny być weryfikowane, co 4 lata. Zatem weryfikacja powinna mieć miejsce w 2014 roku, a zdefiniowane cele i kierunki działań powinny obejmować okres do 2021 roku.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także

szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

Jednym z elementów procesu wdrażania „Programu ...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłej obserwacji i kontroli realizacji jego zadań. Monitoring taki powinny sprawować służby podległe Wójtowi.

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo,
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- Ilość obiektów poddanych ochronie,
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach,
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska,
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystej produkcji,
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję,
- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni,
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię słoneczną, energię ciepłą powstającą przy wykorzystaniu pomp ciepłych.

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa:

- Jakość wody do picia,
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji,
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków,
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych,
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności,
- Powierzchnia terenów poddanych pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne i hałas.

Tereny przemysłowe:

- Stopień wykorzystania istniejących terenów przemysłowych,
- Powierzchnia terenów przemysłowych poddanych pracom rekultywacyjnym.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba awarii o charakterze środowiskowym.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska,
- Długość szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych. Plość ścieżek dydaktycznych,
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników,
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska,
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi,
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie,
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska,
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko- i agroturystyczne lub inne o preferencjach ekologicznych,
- Liczba zakładów posiadających certyfikaty ISO 14000 lub równorzędne.

Szczególnie ważnym dla oceny wdrażania „Programu...” jest monitoring stanu środowiska prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, będącego systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji.

Zamieszczone w Programie propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany, jakie nastąpią w środowisku w wyniku jego realizacji.

11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynikających z realizacji ustaleń gminnego programu ochrony środowiska.

12. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy autorzy korzystali z posiadanej wiedzy i doświadczenia w zakresie raportów oddziaływania na środowisko oraz wniosków o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięć związanych z eksploatacją surowców skalnych, budową obiektów przemysłowych i usług komunalnych oraz sieci wodno-kanalizacyjnych. Przy ocenie oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska wykorzystano następujące opracowania:

- Raport oddziaływania na środowisko Budowa Małej Elektrowni Wodnej w miejscowości Chodaczów w kilometrze 11+560 rzeki Wisłok, gmina Grodzisko Dolne, powiat leżajski, województwo podkarpackie
- Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach RPR.7624/3/07 z dnia 18.06.2008 r. na budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, RPR.7624/3/09 z dnia 29.06.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej oraz RPR.7624/8/09 z dnia 31.07.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej.

W opracowaniu prognozy posłużono się opisową analizą prawdopodobnych skutków oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w przypadku realizacji ustaleń programu ochrony środowiska. W procedurze rozpatrywania oddziaływania uwzględniono wszystkie komponenty środowiska przyrodniczego. Wykorzystano również informacje udostępnione przez Urząd Gminy w Grodzisku Dolnym oraz publikacje WIOŚ w Rzeszowie i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie.

Prognoza ta będzie elementem procedury oddziaływania na środowisko. Również projekt gminnego programu ochrony środowiska zostanie upubliczniony i poddany będzie opiniowaniu, w ramach którego będą gromadzone a następnie uwzględniane wnioski, uwagi i opinie.

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsza prognoza została opracowana dla „Programu ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”, zgodnie z wymaganiami ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Głównym celem prognozy jest określenie potencjalnych skutków dla środowiska, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji zadań przewidywanych w Programie. W projekcie Programu analizowano obecny stan środowiska naturalnego na terenie gminy. Zaproponowano cele i działania, zmierzające do poprawy stanu aktualnego oraz metody monitoringu Programu.

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej gminy Grodzisko Dolne, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniem zrównoważonego rozwoju Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców.

Gminny program ochrony środowiska na lata 2010-2017 jest kompleksowym dokumentem przeciwdziałania degradacji środowiska naturalnego na terenie gminy Grodzisko Dolne. Ma na celu wyznaczyć działania poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych i skorelowanie ich z polityką regionalną oraz osadzenie w realiach finansowych. Zadania infrastrukturalne będą wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie żywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych. Jest to program spójny, którego poszczególne elementy łączą się ściśle z innymi, pozwalając osiągnąć efekt synergii.

Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami w gminie Grodzisko Dolne jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska. W szczególności:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy,
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie,
- ułatwia, a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć.

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy gwarantuje jego mieszkańcom poprawę warunków życia, odpowiednią promocję walorów środowiskowych i zasobów oraz szersze możliwości jego wykorzystania. Taki zrównoważony rozwój będzie możliwy przy uchwaleniu zapisów POŚ, natomiast zaniechanie realizacji programu spowoduje jego zachwianie oraz jest niezgodne z obowiązującymi zapisami prawnymi i założeniami Polityki Ekologicznej Państwa.

Oddziaływanie na środowisko działań przewidzianych do realizacji w projektowanym dokumencie wiąże się głównie z ochroną przyrody, gospodarką wodno-ściekową, ochroną lasów i ochroną powietrza.

Każda inwestycja, bez względu na jej charakter, skalę czy funkcje jakie ma w przyszłości pełnić, oddziałuje w określony sposób na środowisko i w konsekwencji na człowieka. Skutki tych oddziaływań mają często negatywny, a niekiedy także korzystny charakter, różną skalę, trwałość w czasie, odwracalność i zdolność generowania synergii.

Realizacja gminnego programu ochrony środowiska będzie oddziaływać na:

- powietrze atmosferyczne
- klimat akustyczny
- gleby
- roślinność i zwierzęta
- wartości przyrodniczo – krajobrazowe i kulturowe
- wody powierzchniowe i podziemne
- ludzi.

Największa ingerencja w środowisko naturalne nastąpi na terenach planowanych inwestycji budowlanych: wodociągi, kanalizacja, obiekty budowlane, elektrownie wiatrowe, elektrownia wodna oraz budowa oczyszczalni ścieków komunalnych. Część inwestycji będzie oddziaływać przede wszystkim na etapie budowy. Na etapie eksploatacji oddziaływanie będzie związane przede wszystkim z funkcjonowaniem farm wiatrowych oraz oczyszczalni ścieków.

Na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką ściekami komunalnymi przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko i wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach RPR.7624/3/07 z dnia 18.06.2008 r. na budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, RPR.7624/3/09 z dnia 29.06.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej oraz RPR.7624/8/09 z dnia 31.07.2009 r. na budowę kanalizacji sanitarnej.

Na inwestycję związaną z budową małej elektrowni wodnej na rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów, Inwestor został zobowiązany do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Obecnie trwa postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Jakiegokolwiek działania powodujące degradację środowiska na obszarze gminy stoją w sprzeczności z zasadniczymi celami POŚ.

Realizacja założeń programu ochrony środowiska ma na celu poprawę istniejącego stanu środowiska w zakresie związanym z ochroną przyrody, eksploatacją surowców mineralnych, gospodarką wodno-ściekową, gospodarką leśną i ochroną powietrza.

Każda inwestycja prowadzona w związku z budową jak również późniejszą eksploatacją zostanie dokładnie przeanalizowana i określona na etapie uzyskania decyzji środowiskowych, a ich oddziaływanie określone zostanie w raportach oddziaływania na środowisko tych przedsięwzięć.

W wyniku realizacji ustaleń POŚ nie zaistnieją straty w obszarach chronionych położonych w granicach gminy i w jego sąsiedztwie, w tym zwłaszcza w sieci Natura 2000. Do racjonalnych działań w zakresie środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody będzie utworzenie nowych form ochrony przyrody, które przyczynią się do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej.

Negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależęć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania. Na etapie eksploatacji zrealizowane inwestycje zasadniczo powinny wpłynąć korzystnie na stan środowiska.